

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Redovisning av tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen 2020

Innehållsförteckning

Uppföljning av plan- och bygglagstiftningens tillämpning.....	4
1. Statistik om PBL år 2020.....	5
1.1 Statistik översiktsplanering.....	7
1.1.1 Översiktsplanens aktualitet	8
1.1.2 Länsstyrelsens granskningsyttrande över översiktsplaner..	10
1.1.3 Antagande av översiktsplan	13
1.1.4 Ändringar av översiktsplan	17
1.2 Statistik detaljplanering	20
1.2.1 Kommunala planbesked.....	21
1.2.2 Planeringsbesked från länsstyrelsen.....	23
1.2.3 Antagna detaljplaner	24
1.2.4 Länsstyrelsens tillsyn över detaljplaner	28
1.2.5 Överklagade detaljplaner	30
1.2.6 Områdesbestämmelser.....	34
1.2.7 Miljöbedömning för detaljplan.....	35
1.2.8 Upphävande av strandskydd genom detaljplan	37
1.3 Statistik lov och byggande.....	39
1.3.1 Ärenden om lov, besked och anmälan	40
1.3.2 Överklagade beslut om lov och besked.....	44
1.3.3 Överprövade lov och förhandsbesked	47
1.3.4 Länsstyrelsens handläggningstider för överklagade lovärenden.....	48
1.3.5 Boverkets byggregler	54
1.3.6 Besiktning av hissar och andra motordrivna anordningar ...	58
1.4 Statistik tillsyn	65
1.4.1 Boverkets och länsstyrelsernas tillsynsvägledning	66
1.4.2 Byggnadsnämndens tillsyn.....	68
1.5 Riktlinjer för markanvisning	72
1.6 Öppna data	73
2. Uppföljningsteman	74
3. Metod.....	85

Uppföljning av plan- och bygglagstiftningens tillämpning

Boverket följer årligen upp tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen. Uppföljningen syftar till att ge ett material som i förlängningen kan ligga till grund för en utvärdering av hur väl plan- och byggprocessen fungerar samt hur ändamålsenlig myndigheternas ärendehantering är inom området. Resultaten riktar sig till politiska beslutsfattare inom stat och kommuner, tjänstemän som är verksamma i hanteringen av plan- och byggärenden samt till alla som är aktiva inom eller intresserade av samhällsbyggnadsprocessen. Här redovisas en samlad bild av vad som har hänt under år 2020.

Redovisningen av uppföljningen av plan- och bygglagstiftningens tillämpning är för år 2020 uppdelad i två olika redovisningstillfällen. Den första redovisningen som består av de årligt återkommande statistikdelarna redovisas i maj år 2021, se mer under rubrikerna Statistik och Metod. Den andra redovisningen består av utpekade temadelar som är specialundersökningar som bara genomförs ett enstaka år. Specifika temadelar för år 2020 redovisas i december år 2021, se mer under rubriken Uppföljningsteman.

Du hittar tidigare års rapportering under rubriken Tidigare uppföljning. Under Relaterad information hittar du en direktlänk till Öppna data.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Boverkets regleringsbrev 2020](#)

[Länsstyrelserna regleringsbrev 2020](#)

1. Statistik om PBL år 2020

Boverket producerar årligen statistik över ärenden som regleras i plan- och bygglagstiftningen och som hanteras av kommunerna och statliga myndigheter. Statistiken redovisas sorterat efter olika områden: översiktsplanering, detaljplanering, lov och byggande, tillsyn samt markanvisning.

Källor till statistiken

Varje år handlägger kommuner och länsstyrelser ett stort antal ärenden i olika skeden av samhällsbyggnadsprocessen. Handläggningen regleras i plan- och bygglagen, PBL, samt angränsande lagar som berör planering och byggande. Uppgifter om dessa ärenden samlas årligen in genom en uppsättning enkäter som besvaras av kommuner, länsstyrelser och domstolar. Ta del av Boverkets sammanställningar av statistiken under respektive rubrik.

[Här kan du läsa mer om metod för Boverkets uppföljning av plan- och bygglagstiftningens tillämpning](#)

Öppna data

All statistik som använts för att ta fram de kartor och diagram som visas på sidorna finns även tillgänglig som öppna data. Där finns svaren på alla kvantitativa frågor som ställts i de olika enkäterna samlade och uppdelade efter län alternativt kommun.

Osäkerheter i underlaget

Ambitionen har varit att genomföra totalundersökningar i varje enkät. För år 2020 har alla 21 länsstyrelser samt 272 av de 290 kommunerna besvarat hela eller delar av enkäterna. För de allra flesta frågor bedömer Boverket att de inkomna svaren ger en komplett eller näst intill komplett bild av hur handläggningen av samhällsbyggnadsprocessen bedrivs. Däremot finns det ett problem på grund av bortfall i svaren vid jämförelser mellan olika år. På länsnivå kan jämförelser mellan olika år bli direkt missvisande. Även på riksnivå kan jämförelser mellan olika år bli missvisande om svar inte inkommit från någon av de större kommunerna.

Boverket har under arbetet även uppmärksammat en del brister i det inkomna dataunderlaget. Detta gäller dels länsstyrelsernas kodning av sina ärenden, dels kommunernas svar. Det finns alltid en risk att den eller de som besvarar enkäterna gör någon missbedömning, felräkning eller liknande. Bedömningen är dock att de som besvarar enkäterna är väl

förtrogna med de frågeställningar som behandlas, den data som ska inrapporteras och hur den vidare behandlingen av materialet går till.

Sammantaget gör detta att det finns en viss osäkerhet över hur väl de inkomna enkätsvaren speglar ärendehanteringens. Statistiken bör därför tolkas med viss försiktighet.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

1.1 Statistik översiktsplanering

Boverket sammanställer varje år statistik över hur plan- och bygglagstiftningens regler om översiktsplanering har tillämpats under det gångna året.

Källor till statistiken

Under dessa sidor redovisas en sammanställning av enkätsvaren om översiktsplanering gällande år 2020. Uppgifterna har samlats in genom Boverkets årliga plan- och byggenkäter som besvarats av länsstyrelserna. Enkäterna behandlar både länsstyrelsernas och kommunernas arbete med översiktsplanering.

[Här kan du läsa mer om metod för Boverkets uppföljning av plan- och bygglagstiftningens tillämpning](#)

Osäkerheter i underlaget

För år 2020 har alla 21 länsstyrelser besvarat alla kommunvisa enkäter, däremot förekommer det att enskilda frågor har lämnats obesvarade. Boverket har under arbetet uppmärksammat en del brister i det inkomna dataunderlaget. Detta gäller bland annat länsstyrelsernas kodning av sina ärenden. Sammantaget gör det här att statistiken bör tolkas med viss försiktighet.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

1.1.1 Översiktsplanens aktualitet

Lagändringarna som trädde i kraft 1 april år 2020 medför ändringar i Boverkets uppföljning. Det gäller dels kommunernas aktualitetsprövning av sin översiktsplan och dels länsstyrelsernas sammanfattande redogörelse.

Förändring i uppföljningen på grund av lagändring

Tidigare har Boverket redovisat statistik om kommunernas aktualitetsprövning av sin översiktsplan och om länsstyrelsernas arbete med sammanfattande redogörelse av statliga och mellankommunala intressen av betydelse för översiktsplanens aktualitet. Då plan- och bygglagen, PBL, ändrades 1 april år 2020 innebär det att uppföljningen kommer att förändras framöver.

Lagändringarna medför att Boverket har valt att inte ha med statistik om kommunernas aktualitetsprövningar eller länsstyrelsernas sammanfattande redogörelser i årets uppföljning av PBL. Statistik om kommunernas planeringsstrategi och länsstyrelsernas underlag till kommunerna kommer att följas upp när lagändringarna har börjat tillämpas.

Kommunernas planeringsstrategi

Sedan 1 april år 2020 ska kommunerna göra en aktualitetsprövning av sin översiktsplan genom att ta fram en planeringsstrategi. Kommunerna ska under perioden från ordinarie val till kommunfullmäktige år 2022 fram till senast 11 september 2024 antingen ha antagit en planeringsstrategi eller en ny översiktsplan.

[Här kan du läsa mer om att ta fram planeringsstrategi.](#)

Länsstyrelsens underlag

Lagändringen innebar också att länsstyrelserna ska tillhandahålla ett underlag till kommunernas planeringsstrategi. Underlaget är en redovisning av vilka statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. I underlaget ska också anges om någon del av länsstyrelsens granskningsyttrande inte längre gäller. Länsstyrelserna ska redovisa ett underlag till kommunerna under den andra halvan av tiden mellan två ordinarie val till kommunfullmäktige eller när kommunen begär det.

[Här kan du läsa mer om länsstyrelsens underlag.](#)

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

1.1.2 Länsstyrelsens granskningsyttrande över översiktsplaner

Det totala antalet granskningsyttranden från länsstyrelsen över kommunernas förslag till översiktsplan är på samma nivå år 2020 som året innan. I de fall länsstyrelsen har invändningar gäller det oftast att riksintressen inte tillgodoses eller att en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt sett till risken för översvämning.

Nästan samma antal granskningsyttranden men annan fördelning

Länsstyrelsen ska enligt plan- och bygglagen, PBL, utöva tillsyn över och bevaka vissa statliga och mellankommunala intressen. Enligt 3 kap. 16 § PBL ska länsstyrelsen yttra sig över kommunernas förslag till översiktsplan och lämna ett granskningsyttrande. I granskningsyttrandet ska länsstyrelsen göra en bedömning om översiktsplanen omfattar något skäl för överprövning inom ramen för statlig tillsyn enligt 11 kap. 10–12 §§ PBL.

Länsstyrelserna har lämnat totalt 37 granskningsyttranden över kommunernas förslag till översiktsplaner under år 2020. Av dessa var 15 stycken för kommunomfattande förslag till översiktsplan, 19 stycken för förslag till ändring av översiktsplan för en viss del av kommunen och 3 stycken för förslag till ändring av översiktsplan genom tillägg till plan.

Det totala antalet granskningsyttranden innebär ett liknande resultat som för år 2019, men det har skett en ökning av antalet granskningsyttranden för förslag till kommunomfattande översiktsplaner och för förslag till ändring av översiktsplan för en viss del av kommunen. Däremot har antalet granskningsyttranden för förslag till ändring av översiktsplan genom tillägg till plan minskat med 75 procent jämfört med år 2019.

Länsstyrelsens invändningar gäller ofta flera överprövningsgrunder

I 8 av de 37 granskningsyttrandena som lämnats under år 2020 har länsstyrelserna inga invändningar mot kommunernas förslag till översiktsplan eller förslag till ändring av översiktsplan. När länsstyrelsen har invändningar mot kommunernas förslag till översiktsplan eller förslag till ändring av översiktsplan är det oftast invändningar som gäller flera överprövningsgrunder.

I de fall länsstyrelserna har invändningar mot kommunernas förslag till översiktsplan är invändningarna fördelade på överprövningsgrunderna på

samma sätt som tidigare år. Det är nästintill jämnt fördelat mellan riksintressen och människors hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion. Därefter följer miljökvalitetsnormer och landsbygdsutveckling i strandnära läge. Ett granskningsyttrande omfattar invändning från länsstyrelsen gällande brist på mellankommunal samordning.

Figur 1 Fördelning av länsstyrelsernas invändningar i granskningsyttrandena över förslag till översiktsplan och över förslag till ändring av översiktsplan år 2020. Indelningen är gjord enligt de grunder som anges i 3 kap. 16 § PBL.

Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Flest invändningar angående riksintresse för kulturmiljö

Påverkan på riksintresse för kulturmiljö är det riksintresse som länsstyrelsen har flest invändningar mot för år 2020 i kommunernas förslag till översiktsplan eller förslag till ändring av översiktsplan. Det är nästintill dubbelt så många som för påverkan på de nästkommande riksintressena där länsstyrelsen också har invändningar. Dessa är riksintresse för totalförsvaret, riksintresse för friluftsliv och riksintresse för kommunikation med trafikslag. Även för påverkan på riksintresse för rennärning och Natura 2000 har länsstyrelsen haft invändningar i sina granskningsyttrandena.

Invändningar om översvämning är vanligast

För överprövningsgrunden om en bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion innehöll 15 av granskningsyttrandena år 2020 invändningar från länsstyrelsen om översvämning. Därefter följde 11 granskningsyttrandena med invändningar från länsstyrelsen om risker för människors hälsa och 7 granskningsyttrandena vardera med invändningar om människors säkerhet

och risken för olyckor. I 4 granskningsyttranden hade länsstyrelsen invändningar om risken för erosion.

Mest invändningar om miljö kvalitetsnorm för vatten

Det ska framgå av översiktsplanen hur kommunen anser att gällande miljö kvalitetsnormer ska följas. För år 2020 var det som året innan i huvudsak miljö kvalitetsnormer för vatten som länsstyrelsen hade invändningar om i sina granskningsyttranden. I 14 av granskningsyttrandena invände länsstyrelsen mot att kommunen inte följde miljö kvalitetsnormer för vatten i sin översiktsplan. För övriga miljö kvalitetsnormer hade länsstyrelsen invändningar angående miljö kvalitetsnormer för luft i 2 granskningsyttranden men inga granskningsyttranden innehöll invändningar om miljö kvalitetsnorm för omgivningsbuller eller miljö kvalitetsnorm för havsmiljö.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

Detaljerad data och diagram (1.1.2) Excel

1.1.3 Antagande av översiktsplan

Under år 2020 var det 15 kommunomfattande översiktsplaner som fick laga kraft. 9 av de 11 kommuner med en översiktsplan som fick laga kraft före 2004 arbetar med att ta fram nya planer.

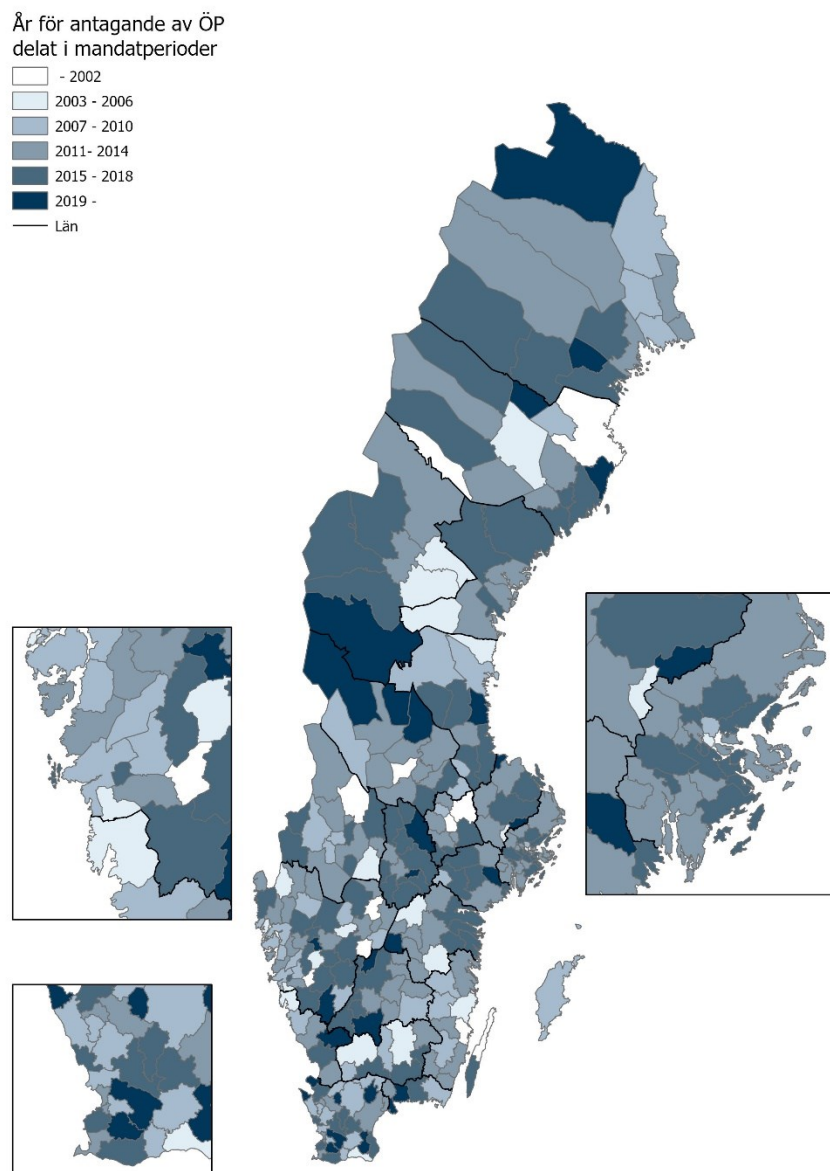
15 översiktsplaner fick laga kraft under år 2020

Alla kommuner ska ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunens yta. Den ska spegla den politiska majoritetens uppfattning och beslutas av kommunfullmäktige.

I tabellen nedan redovisas åldersfördelning mellan de nu gällande översiktsplanerna i landet.

Tidsperiod	Antal översiktsplaner som fått laga kraft
-1998	6
1999-2002	5
2003-2006	20
2007-2010	45
2011-2014	95
2015-2018	90
2019-2022	29
Summa	290

Figur 2 Översiktsplanernas ålder vid utgången av år 2020 fördelat per kommun.

Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Äldre översiktsplaner upphör att gälla

Enligt den ändring av 3 kap. plan och bygglagen, PBL, som gäller från och med 1 april år 2020, kommer kommuntäckande översiktsplaner som har antagits före 1 januari år 2004 upphöra att gälla vid utgången av år 2025. Detta gäller även för ändringar av översiktsplanen för en viss del av kommunens yta som har antagits före detta datum. Även om översiktsplanen har aktualitetsprövats efter 1 januari år 2004 eller om äldre ändringar för en viss del av kommunens yta har kopplats till en plan

som antagits efter 1 januari år 2004, så kommer dessa ändringar att upphöra att gälla.

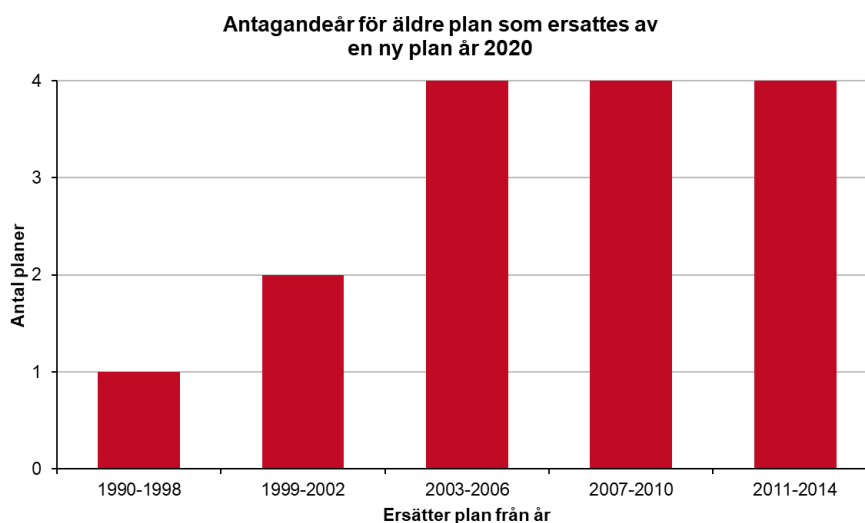
[Här kan du läsa mer om ändringen av PBL 1 april 2020.](#)

Vid utgången av år 2020 fanns det 11 kommunomfattande översiktsplaner i landet som fick laga kraft under perioden 1990–2003. De flesta av planerna finns i till invånarantalet små kommuner. I 9 av kommunerna kan Boverket enligt kommunernas hemsidor utläsa att ett arbete är på gång med en ny översiktsplan. I de övriga 2 finns inget pågående arbete med ny översiktsplan utifrån vad Boverket kan utläsa av kommunernas hemsidor.

Kommunernas arbete med nya översiktsplaner

År 2020 fick 15 kommunomfattande översiktsplaner laga kraft, vilket är en mer än året innan. Av dessa 15 planer ersätter 3 av dem planer från mandatperioderna före år 2003. De resterande 12 planerna ersätter översiktsplaner från mandatperioderna mellan åren 2003 och 2014.

Figur 3 Tidigare år för antagande för de 15 översiktsplaner som fick laga kraft år 2020.

Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

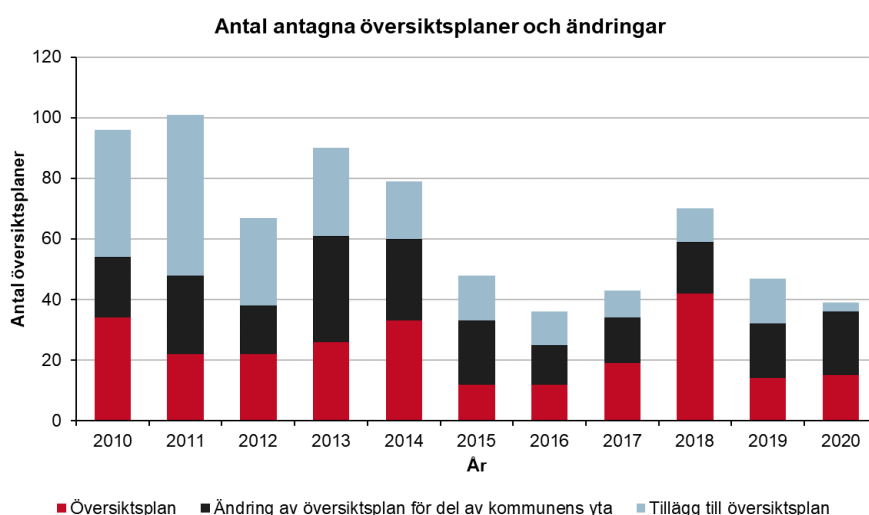
Under det gångna året har länsstyrelserna yttrat sig över 18 samrådsversioner av förslag till översiktsplaner. År 2019 var det 14 samrådsversioner. Till detta kommer de kommuner som har påbörjat översiktsplanarbetet men ännu inte tagit fram en samrådsversion. Boverket bedömer att det pågår ett omfattande översiktsplanarbete i landets kommuner. Boverkets uppföljning visar att det tar tid, ibland ett par år, innan kommunen har fått fram ett förslag för granskning. För den mindre och medelstora kommunen är resursfrågan avgörande för hur

översiktsplaneringen fungerar. Många gånger saknas tillräckliga resurser för arbetet med den översiktliga planeringen.

Variation i antal antagna planer och deras inriktningar

Nedan visas ett diagram över fördelningen mellan antagna kommundäckande översiktsplaner, ändringar av översiktsplanen för en viss del av kommunens yta och ändringar av översiktsplanen genom tillägg mellan åren 2010–2020. Under år 2020 ökade antalet ändringar av översiktsplan för del av kommunens yta, och det var också en tydlig nedgång av antalet tillägg till översiktsplan jämfört med de senaste fem åren.

Figur 4 Antal antagna översiktsplaner, ändringar för del av kommunens yta och tillägg åren 2010–2020.

Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

Detaljerad data och diagram (1.1.3) Excel

1.1.4 Ändringar av översiktsplan

Ändringar av översiktsplanen är ett redskap i en kontinuerlig översiktsplanering. Under de senaste åren har antalet beslut om ändringar av översiktsplaner visat på en svag uppgång. Statistiken för år 2020 visar på en fortsatt uppgång för ändringar som rör del av kommunens yta. Antalet ändringar med tillägg har däremot minskat kraftigt under år 2020.

Verktyg i en kontinuerlig översiktsplanering

Kommunen kan genom ändringar av sin översiktsplan arbeta med aktuella planeringsfrågor och på så sätt hålla översiktsplanen uppdaterad. Det är dock viktigt att ändringarna av översiktsplanen arbetas in i den nya kommunomfattande översiktsplanen. Detta behövs för att kommunen ska kunna ha en samlad bild över den framtida utvecklingen.

Merparten av kommunerna har en till fem ändringar av sin översiktsplan

En kommun kan ha flera ändringar för del av kommunens yta och/eller ändringar genom tillägg till sin översiktsplan.

Enligt uppgift från länsstyrelserna är det vanligt att kommunerna har mellan 1–5 antagna ändringar av sin översiktsplan. Vid utgången av år 2020 var det 161 kommuner som hade 1–5 antagna ändringar av sin översiktsplan.

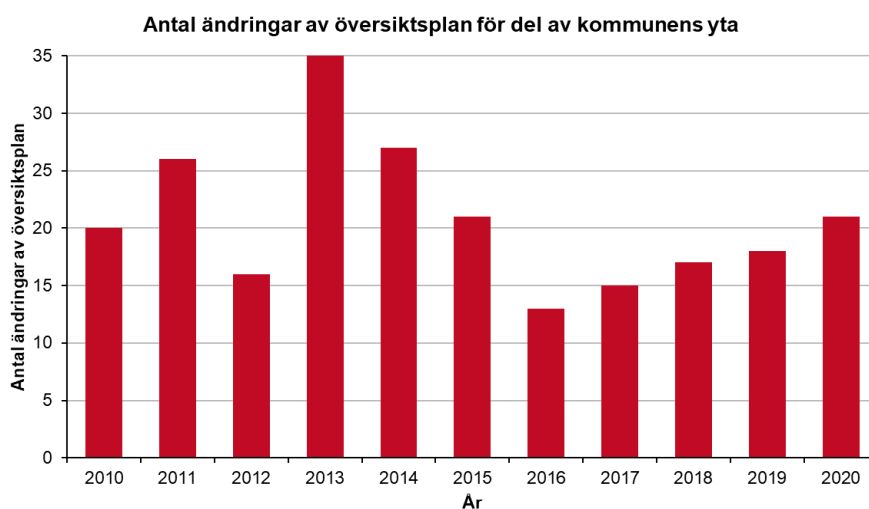
Antalet kommuner som hade fler än 5 ändringar som rör del av kommunens yta var 28 stycken vid utgången av år 2020. Länsstyrelserna uppger också att det var 101 kommuner som inte hade någon antagen ändring av översiktsplanen.

Svag uppgång för ändringar av översiktsplanen för del av kommunens yta

Det är vanligt att kommuner ändrar översiktsplanen för del av kommunens yta, framför allt inom områden med högt exploateringsstryck. En högre detaljeringsgrad av översiktsplanen med tydliga ställningstaganden om mark- och vattenanvändningen gör översiktsplanen mer vägledande för den vidare plan- och byggprocessen.

Under år 2020 fick 21 ändringar av översiktsplanen för del av kommunens yta laga kraft, i stort sett samma antal som för år 2019. Antalet ändringar som fått laga kraft minskade från år 2013 för att sedan år 2017 visa på en svag uppgång.

Figur 5 Antal ändringar av översiktsplan för del av kommunens yta som fick laga kraft mellan åren 2010–2020.

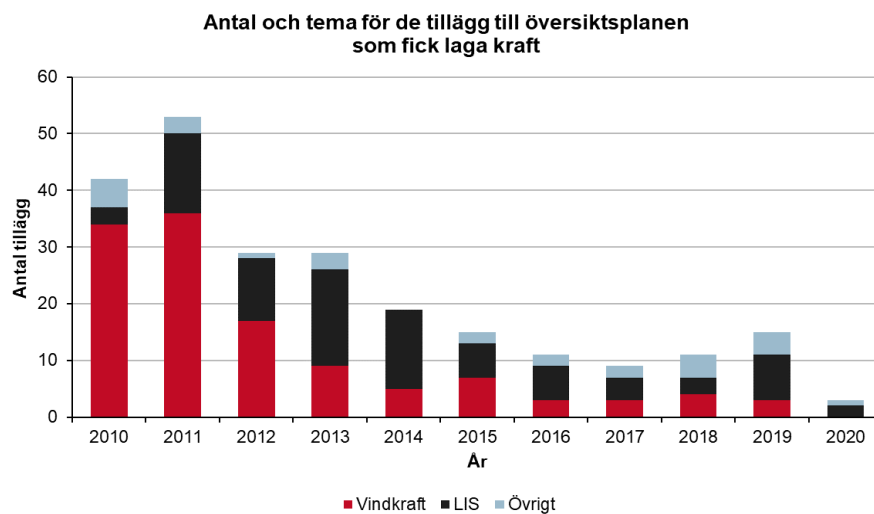
Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Länsstyrelserna har under år 2020 yttrat sig över 18 samrådsversioner gällande förslag till ändringar av översiktsplan för del av kommunens yta, för år 2019 yttrade länsstyrelserna sig över 21 förslag.

En kraftig nedgång av tillägg

Under år 2020 har endast tre tillägg till översiktsplaner fått laga kraft, vilket innebär en kraftig minskning från föregående år. Av tilläggen var det ett med temat miljö- och riskfaktorer och två med temat landsbygdsutveckling i strandnära läge, LIS. Mellan åren 2013–2018 minskade antalet tillägg som fick laga kraft. År 2018 och 2019 skedde en svag ökning, men årets statistik visar återigen en tydlig nedgång. Under tidigare år är det tillägg med teman vindkraft och LIS som utgjort merparten av tilläggen. Under år 2020 antogs inga tillägg med temat vindkraft.

Figur 6 Antal och tema för de tillägg till översiktsplanen som fick laga kraft mellan åren 2010–2020.

Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Länsstyrelsernas yttranden över tillägg till översiktsplan

Statistiken visar att länsstyrelsen avgett 6 samrådsyttranden över tillägg under år 2020, vilket är 1 färre än föregående år. 2 av de 6 tilläggen hade temat LIS, 2 hade temat grönstruktur och de 2 resterande hade temat vindkraft respektive hantering av massor av olika slag.

Under år 2020 lämnade länsstyrelsen 3 granskningsyttranden över tillägg till översiktsplaner, vilket är en fjärdedel jämfört med föregående år.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

Detaljerad data och diagram (1.1.4) Excel

1.2 Statistik detaljplanering

Boverket sammanställer varje år statistik över hur plan- och bygglagstiftningens regler om detaljplanering har tillämpats under det gångna året.

Källor till statistiken

Under dessa sidor redovisas en sammanställning av enkätsvaren om detaljplanering gällande år 2020. Uppgifterna har samlats in genom Boverkets årliga plan- och byggenkäter som besvarats av kommuner och länsstyrelser. Enkäterna behandlar både länsstyrelsernas och kommunernas arbete med detaljplanering. Uppgifter har även samlats in från Domstolsverket gällande överklagade och upphävda planer.

[Här kan du läsa mer om metod för Boverkets uppföljning av plan- och bygglagstiftningens tillämpning](#)

Osäkerheter i underlaget

För år 2020 har alla 21 länsstyrelser besvarat alla kommunvisa enkäter, däremot förekommer det att enskilda frågor har lämnats obesvarade. 272 av de 290 kommunerna har besvarat enkäten till kommunerna, men även här förekommer det att frågor lämnats obesvarade. Boverket har under arbetet uppmärksammat en del brister i det inkomna dataunderlaget. Detta gäller dels länsstyrelsernas kodning av sina ärenden, dels kommunernas svar. Sammantaget gör det här att statistiken bör tolkas med viss försiktighet.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

1.2.1 Kommunal planbesked

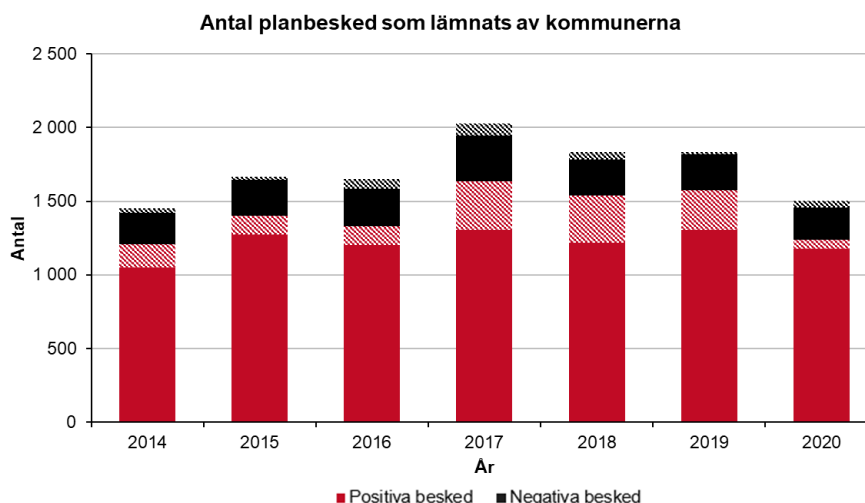
De flesta planbesked som lämnades under år 2020 var positiva, precis som de senaste åren. Tillämpningen kan dock antas variera mellan landets kommuner beroende på olika förutsättningar och att det inte är ett krav att använda sig av planbesked som start på ett planarbete.

Majoriteten av planbeskeden är positiva

Regler om planbesked finns sedan 2 maj 2011 i 5 kap. 2–5 §§ plan- och bygglagen. Syftet med planbesked är att alla som har för avsikt att genomföra en åtgärd ska kunna få ett snabbt och tydligt besked om huruvida kommunen tänker inleda ett planläggningsarbete eller inte. Kommunens besked ska vara skriftligt och motiverat. Ett positivt planbesked innebär att kommunen ställer sig positiv till att inleda ett planarbete, men ett planarbete behöver inte föregås av ett planbesked.

Sedan reglerna infördes har antalet planbesked som årligen lämnas legat på en jämn nivå. Planbesked används fortfarande till stor del av kommunerna och majoriteten av de planbesked som lämnas är fortsatt positiva. Enligt uppgift från 273 av landets kommuner lämnades totalt närmare 1 400 planbesked under år 2020. En skattning för de kommuner som inte bevarat enkäten ger en total på cirka 1 500 planbesked.

Figur 7 Antal planbesked som lämnats av kommunerna åren 2014–2020. De rangiga delarna av staplarna motsvarar skattningar för de kommuner som inte har besvarat enkäten.

Källa: Kommunernas svar på Boverkets Plan-, bygg- och tillsynsenkät 2014–2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

[Planbesked - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

Detaljerad data och diagram (1.2.1) Excel

1.2.2 Planeringsbesked från länsstyrelsen

Det är fortsatt få kommuner per år som använder möjligheten att begära planeringsbesked av länsstyrelsen. Majoriteten av de planeringsbesked som lämnades av länsstyrelserna under år 2020 var negativa.

Fortsatt få planeringsbesked

Sedan 1 juli år 2017 finns möjligheten för kommunen att i ett pågående detaljplaneärende begära ett planeringsbesked från länsstyrelsen.

Planeringsbeskedet infördes som ett steg i att göra planprocessen mer effektiv. Det är ett bindande besked där länsstyrelsen gör en bedömning om detaljplanen omfattar något skäl för överprövning inom ramen för statlig tillsyn enligt 11 kap. 10 § andra stycket i plan- och bygglagen. Ett planeringsbesked kan vara antingen positivt, positivt förenat med villkor eller negativt.

Planeringsbesked är främst avsedda att användas när det råder stor osäkerhet om förutsättningar för planeringen. En begäran om planeringsbesked kan göras när som helst under planprocessen, men lämpligt sker det tidigt i processen.

Det är fortsatt få kommuner som använder sig av möjligheten att begära planeringsbesked av länsstyrelsen. Under år 2020 har planeringsbesked lämnats till 11 olika kommuner med en spridning i 8 av landets län. Liksom tidigare år är majoriteten av de planeringsbesked som lämnats negativa, se tabell nedan. Med tanke på att möjligheten att begära planeringsbesked endast har funnits en kortare tid och utifrån det begränsade antalet är det svårt att ännu dra några slutsatser.

Planeringsbesked	2018	2019	2020
Antal positiva planeringsbesked	4	0	1
Antal positiva planeringsbesked med villkor	3	1	1
Antal negativa planeringsbesked	5	12	10
Totalt	12	13	12

1.2.3 Antagna detaljplaner

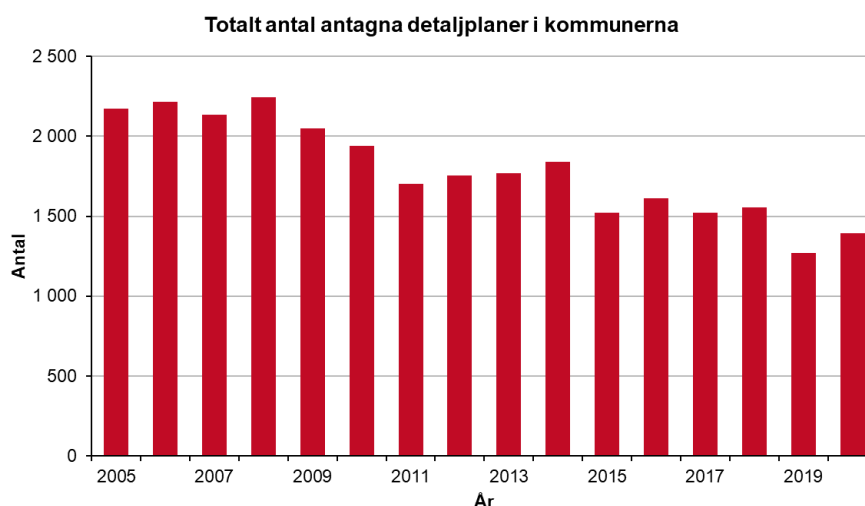
Antalet detaljplaner som antagits under år 2020 ligger nationellt sett på en fortsatt lägre nivå jämfört med åren 2005-2018.

Standardförfarande är det vanligast använda planförfarandet och det är en fortsatt relativt hög andel ändringar av detaljplaner som antas av kommunerna.

Orsakerna till färre antagna detaljplaner varierar

Antalet detaljplaner som antagits år 2020 ligger fortsatt på en något lägre nivå jämfört med åren 2005–2018. Enligt uppgift från länsstyrelserna har totalt 1 393 detaljplaner antagits av kommunerna under år 2020. En antagen detaljplan omfattar beslut om nya detaljplaner, beslut om ändringar av befintliga detaljplaner och upphävande av befintliga detaljplaner.

Figur 8 Totalt antal antagna detaljplaner i kommunerna under åren 2005–2020.

Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2005–2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Vid uppföljningen gällande år 2019 noterades att antalet antagna detaljplaner minskat med 18 procent år 2019 jämfört med nivån åren 2015–2018. I och med storleken på nedgången beslutade Boverket att genomföra en studie för att utreda orsaker och konsekvenser till nedgången. Studien baserades på intervjuer med ansvariga personer för detaljplanering i 19 kommuner. I urvalet eftersträvades en spridning i landet samt gällande kommunernas storlek.

I genomförda intervjuer framkom ingen entydig bild till den aktuella nedgången. Det är dock tre områden som är framträdande, och som i vissa fall överlappar varandra:

- Organisatoriska orsaker.
- Komplexa planer och utredningar kräver resurser.
- Naturlig fluktuation/återgång till normalläge.

När det gäller organisatoriska orsaker handlar det ofta, och särskilt i de kommuner som har en mindre organisation för planering, om att de har fokuserat sina resurser på att ta fram en ny översiktsplan eller andra mer strategiska planer. Kommunen har helt enkelt inte tillräckligt stor organisation för att både hantera sitt strategiska arbete och att fortsätta ta fram detaljplaner i samma utsträckning som tidigare.

Flera respondenter nämner också att de under nämnda år har genomdrivit en större omorganisation, vilket har tagit tid och kraft från det dagliga arbetet. Andra kommuner har haft en stor personalomsättning och det har tagit tid att nyrekrytera.

Flera av de intervjuade menar att nedgången år 2019 var en del av en naturlig fluktuation, där det vissa år går upp för att sedan gå ner igen. Några menar också att på grund av att antalet detaljplaner har varit högt under föregående år så är det lägre antalet att betrakta som en återgång till ett ”normalläge” med färre antal antagna planer. Flera respondenter redogör också för att de under år 2020 är tillbaka på samma antal antagna planer som åren innan 2019. Detta är dock inget som går att utläsa i den nationella statistiken som visar på en generell minskning av antalet antagna detaljplaner sedan år 2005.

Vad det lägre antalet antagna detaljplaner under år 2019 kan få för konsekvenser är inte entydigt det heller, utan här syns en stor diskrepans i intervju svaren. Många av de intervjuade lyfter fram att de under år 2020 är tillbaka på samma antal antagna planer som under åren 2015–2018 och att den tillfälliga svackan inte påverkar deras planberedskap. Några respondenter menar att det kan bli svårt att nå de bostadspolitiska målen. Ett par är mer pessimistiska och ser nedgången som början på en fortsatt stagnation.

I stort sett alla respondenter lyfter fram detaljplaneringens ökade komplexitet och ökade krav på utredningar som anledningar till att det idag tar allt längre tid från beslut om att påbörja en detaljplan till att detaljplanen fått laga kraft. Det kräver både ekonomiska och personella resurser.

Läs mer och ladda ner studien i sin helhet under rubriken ”Dokument” i ”Relaterad information”.

Närmare en fjärdedel ändring av detaljplaner

Även om det är vanligast att kommunerna antar nya detaljplaner så fortsätter även trenden att många ändringar av detaljplaner beslutas. Under år 2020 var 73 procent av besluten antagande av nya detaljplaner,

24 procent var ändringar av befintliga detaljplaner och 3 procent upphävande av befintliga detaljplaner.

Ändring av detaljplan omfattar borttagande, införande och justering av bestämmelser samt upphävande av en geografisk del av en plan. Det kan användas för att anpassa planen till nya förhållanden och hålla den aktuell utan att genomföra hela den lämplighetsbedömning som görs vid upprättandet av en ny plan. Att så stor andel av detaljplanerna är ändringar kan ha flera orsaker och behöver inte betyda att det används felaktigt. Boverket får dock många frågor från kommuner gällande vad som ryms inom ändring av detaljplan, vilket tyder på att det finns en osäkerhet var gränsen går för att kunna tillämpa ändring av detaljplan.

Detaljplanernas överensstämmelse med gällande översiktsplan

Av de antagna detaljplanerna under år 2020 är det endast 2,5 procent som enligt länsstyrelsens bedömning strider mot gällande översiktsplan eller länsstyrelsens granskningsyttrande till gällande översiktsplan. Andelen ligger på samma nivå som för åren 2015–2019.

De flesta detaljplaner tas fram med standardförande

Ändrade regler för planprocesser gäller sedan 1 januari år 2015. Syftet med att införa ändringarna var bland annat att förenkla och snabba på framtagandet av detaljplaner. Enligt uppgift från länsstyrelserna är standardförfarande den process som fortsatt tillämpas i störst utsträckning, se tabell nedan. Det betyder att kommunerna fortsätter att tillämpa planprocesserna på det sätt som var tanken med regeländringarna.

Planförfarande	Antal antagna detaljplaner 2020
Standardförfarande	1005
Utökat förfarande	242
Samordnat förfarande	4
Förenklat förfarande vid förlängning av genomförandetiden (5 kap. 38a § PBL)	1
Förenklat förfarande för att ta bort bestämmelser om fastighetsindelning och vissa bestämmelser om rättighetsområden (5 kap. 38c § PBL)	59
Förenklat förfarande för upphävande av detaljplan (5 kap. 38b § PBL)	20
Normalt planförfarande ÄPBL	52
Enkelt planförfarande ÄPBL	10

Trenden håller i sig att fler kommuner använder de förenklade processerna för att ändra eller upphäva detaljplaner som finns i 5 kap. 38 a–38 c §§ plan- och bygglagen. Det gäller vid ändring för att förlänga genomförandetiden, ändring för att ta bort vissa bestämmelser om fastighetsindelning med mera samt vid upphävande av detaljplan. Av de tre förfarandena är det vanligast att kommunerna använder sig av det förenklade förfarandet för att ta bort bestämmelser om fastighetsindelning och vissa bestämmelser om rättighetsområden.

Samordnat förfarande tillämpades för mindre än 1 procent av de antagna detaljplanerna, vilket är en oförändrad andel jämfört med åren 2017–2019.

Fortfarande handläggs en del detaljplaner som påbörjats enligt äldre lagstiftning och därför följer de äldre planprocesserna som gällde före år 2015, även om andelen fortsätter att minska. Totalt har knappt 5 procent av de antagna detaljplanerna handlagts med normalt eller enkelt planförfarande under år 2020, jämfört med 7 procent under år 2019, 11 procent under år 2018 och 17 procent under år 2017.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

[Detaljplaneprocessen](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

Detaljerad data och diagram (1.2.3) Excel

Studie av orsaker och konsekvenser av färre antal antagna detaljplaner – med fokus på 2019

1.2.4 Länsstyrelsens tillsyn över detaljplaner

Det är fortsatt få detaljplaner som överprövas av länsstyrelsen inom ramen för statlig tillsyn. Det fortsatt vanligaste skälet till att länsstyrelsen väljer att överpröva och sedan upphäva en detaljplan är att en bebyggelse antas bli olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Få detaljplaner överprövas

Det är fortsatt få detaljplaner som överprövas av länsstyrelserna inom ramen för statlig tillsyn enligt 11 kap. 10 § plan- och bygglagen, PBL. Enligt uppgifter från länsstyrelserna har 37 detaljplaner överprövats under år 2020. Det kan jämföras med att det under år 2020 antogs totalt 1 393 detaljplaner i landet.

Länsstyrelsen kan ange flera skäl för överprövning av en och samma detaljplan. Det fortsatt vanligaste skälet till att en detaljplan överprövas är att den antas bli olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion, se tabell nedan. Inom det skälet anger länsstyrelserna att de vanligaste orsakerna till överprövning rör människors hälsa och säkerhet, och framförallt frågor kopplade till buller, föroreningar eller ras- och skredrisk.

Skäl för överprövning (flera skäl kan vara aktuella för samma ärende)	Antal år 2020
Riksintresse	3
Miljö kvalitetsnorm	6
Brist på mellankommunal samordning	0
Hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion	26
Upphävande av strandskydd i strid med gällande bestämmelser	10

Fler upphävda detaljplaner efter överprövning

Under år 2020 har länsstyrelserna helt eller delvis upphävt 20 detaljplaner inom ramen för statlig tillsyn enligt 11 kap. 11 § PBL. Det kan jämföras med att det antogs totalt 1 393 detaljplaner i landet år 2020. Antalet upphävda detaljplaner har ökat jämfört med år 2019 då 11 detaljplaner upphävdes av länsstyrelserna. Eftersom en överprövning kan ske över

årsskiftet går det inte att göra någon direkt jämförelse mellan antalet överprövade detaljplaner och antalet upphävda detaljplaner efter överprövning.

Liksom de senaste åren är det vanligaste skälet till att en detaljplan upphävs efter överprövning att en bebyggelse antas bli olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion, se tabell nedan. Inom det skälet anger länsstyrelserna att de vanligaste orsakerna till upphävande rör människors hälsa eller säkerhet, och framförallt frågor kopplat till buller.

Skäl för upphävande efter överprövning	Antal år 2020
Riksintresse	3
Miljö kvalitetsnorm	1
Brist på mellankommunal samordning	0
Hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion	11
Upphävande av strandskydd i strid med gällande bestämmelser	5
Totalt	20

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

[Länsstyrelsens tillsyn](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

1.2.5 Överklagade detaljplaner

Det är ett fortsatt stort antal planer som överklagas sett till hur många detaljplaner som antas varje år. Men totalt sett är det få av de överklagade planerna som upphävs.

Ändrad instansordning och begreppet planer

Sedan 1 juni år 2016 gäller ändrade regler kring överklagande av detaljplan. Lagändringen innebär att kommunala beslut att anta, ändra eller upphäva detaljplaner eller områdesbestämmelser inte längre ska överklagas till länsstyrelsen som första instans utan till mark- och miljödomstolen, MMD. Nästa instans är Mark- och miljööverdomstolen, MÖD.

Syftet att ändra första instans för överklagande av detaljplaner från länsstyrelsen till mark- och miljödomstolarna var att med bibehållen rättssäkerhet få en effektivare plan- och byggprocess och därigenom kunna påbörja och färdigställa angelägna samhällsbyggnadsprojekt, till exempel nya bostäder, tidigare och till en lägre kostnad. Boverket saknar dock möjlighet att följa ett detaljplaneärende hela vägen från antagande till laga kraft och har därför inte möjlighet att enbart utifrån insamlad statistik analysera hur den totala handläggningstiden för detaljplaner har påverkats över tid.

Statistiken om målärenden hämtas från Domstolsverket, MMD och MÖD och innefattar både detaljplaner och områdesbestämmelser. Begreppet planer används därför som samlingsnamn. Med tanke på hur få områdesbestämmelser som årligen antas av kommunerna kan dessa mål antas vara få. En genomgång av de upphävda planärendena år 2020 visar att endast ett mål gällde områdesbestämmelser.

Mål som prövats av MÖD innefattar även mål som endast rör klagorätt rörande detaljplaner, det vill säga mål där domstolen prövat huruvida någon har rätt att överklaga ett detaljplanebeslut.

Det går inte att göra någon direkt jämförelse mellan antalet mål då handläggningen kan ske över årsskiftet. Det betyder att det bland de mål som avgjorts år 2020 finns mål som inkommit tidigare år, precis som det finns mål som beviljats prövningstillstånd år 2020 som avgörs först under år 2021.

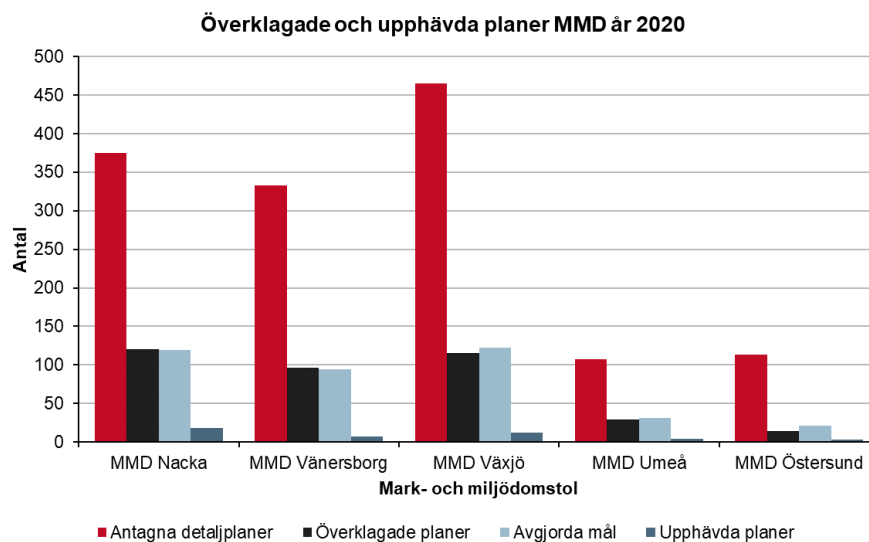
Många planer överklagas till mark- och miljödomstolarna

Det är ett fortsatt stort antal planer som överklagas till första instans sett till hur många detaljplaner som årligen antas. Statistik från

Domstolsverket visar att totalt 374 planer överklagades till mark- och miljödomstolarna under år 2020. Det kan jämföras med att det under år 2020 antogs 1 393 detaljplaner i landet.

Även om många planer överklagas så är det fortsatt få som upphävs helt eller delvis av mark- och miljödomstolarna. Totalt har 387 mål gällande planer avgjorts av de fem mark- och miljödomstolarna under år 2020. Av dessa har 11 procent upphävts helt eller delvis, vilket är i nivå med de senaste åren. Andelen avgjorda planer som upphävts under år 2020 varierar mellan domstolarna. Högst ligger MMD Nacka med 15 procent och lägst MMD Vänersborg med 7 procent.

Figur 9 Antal överklagade, avgjorda och upphävda planer från mark- och miljödomstolarna samt det totala antalet antagna detaljplaner inom respektive domkrets under år 2020.

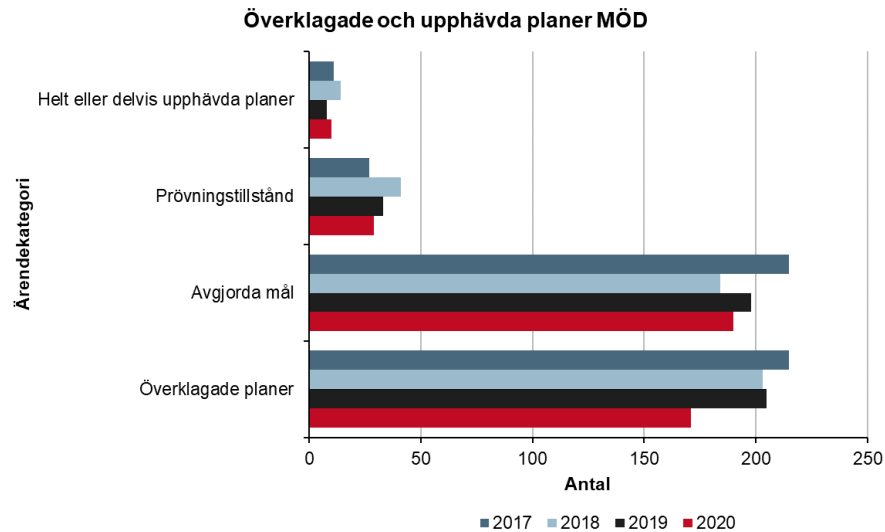
Källa: Domstolsverket 2020. Klicka på bilden för att se den i större format.
Illustration: Boverket

En genomgång av de detaljplaner som upphävdes av mark- och miljödomstolarna år 2020 visar att de orsaker till upphävande som fortsätter dominera är brister i processen och brister relaterat till regler i miljöbalken. Det är framförallt brukningsvärd jordbruksmark och riksintressen som är de vanligaste orsakerna kopplat till miljöbalken. Antal detaljplaner som upphävs på grund av att strandskydd upphävs i strid mot miljöbalken ser dock ut att ha minskat. När det gäller brister i processen är det relativt många detaljplaner där MMD kommer fram till att byggnadsnämnden eller kommunstyrelsen har saknat befogenhet att besluta om antagande av detaljplanen. Oftast har det berott på att detaljplanen ansetts strida mot kommunens översiktsplan eller att detaljplanen har bedömts vara av stor allmän vikt, vilket innebär att beslutet borde tagits av kommunfullmäktige.

Mark- och miljööverdomstolen upphäver få planer

Något färre planer har överklagats till MÖD jämfört med de senaste åren och det är fortsatt få planer som helt eller delvis upphävs av MÖD i förhållande till hur många detaljplaner som årligen antas av kommunerna. 29 planer gavs prövningstillstånd och MÖD ändrade underinstansens beslut i 10 mål under år 2020. Det kan jämföras med att det antogs totalt 1 393 detaljplaner i landet år 2020.

Figur 10 Antal överklagade planer, antal avgjorda planer, antal beviljade prövningstillstånd och antal upphävda planer från Mark- och miljööverdomstolen under åren 2017–2020.

Källa: Domstolsverket och Mark- och miljööverdomstolen. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

En genomgång av de mål där MÖD ändrade underinstansens beslut år 2020 visar att av det totalt var 5 detaljplaner som upphävdes. Skälen för upphävande var följande:

- Särskilt skäl att upphäva strandskydd saknades.
- Bristande tydlighet och illustrationer i planbeskrivningen.
- Ej visat att vatten- och avloppslösningar och dagvatten gick att genomföra.
- Påtaglig skada på riksintresse.
- Dispens från biotopskydd kunde sannolikt inte ges.

Variationen i handläggningstid har minskat

Enligt uppgift från Domstolsverket låg den genomsnittliga handläggningstiden för avgjorda överklagade planer år 2020 mellan 6,1–7,5 månader hos de fem mark- och miljödomstolarna, se tabell nedan. Variationen mellan domstolarna har därmed minskat jämfört med år 2019. Tiden räknas från det att målet inkom till dess det avgjordes.

Mark- och miljödomstol	Genomsnittlig handläggningstid för avgjorda överklagade planer 2019	Genomsnittlig handläggningstid för avgjorda överklagade planer 2020
MMD Nacka	6,2 mån	6,5 mån
MMD Umeå	7,2 mån	7,5 mån
MMD Vänersborg	5,4 mån	6,5 mån
MMD Växjö	5,1 mån	6,7 mån
MMD Östersund	8,2 mån	6,1 mån
Genomsnitt för samtliga MMD	6,1 mån	6,6 mån

Enligt uppgift från Domstolsverket var den genomsnittliga handläggningstiden hos MÖD för avgjorda överklagade planer 4,4 månader för år 2020. Tiden räknas från det att målet inkom till dess det avgjordes.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

[Överklagande till mark- och miljödomstolen](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

Detaljerad data och diagram (1.2.5) Excel

1.2.6 Områdesbestämmelser

Antalet antagna områdesbestämmelser var fortsatt lågt under år 2020. Inga områdesbestämmelser överprövades eller upphävdes av länsstyrelsen under år 2020.

Få nya områdesbestämmelser antas

Hur mark- och vattenområden och bebyggelse inom kommunen ska användas, utvecklas och bevaras kan regleras med detaljplaner eller områdesbestämmelser. Enligt uppgift från länsstyrelserna används inte områdesbestämmelser i någon större utsträckning. Totalt har 2 områdesbestämmelser antagits i landet under år 2020.

Ett antagande av områdesbestämmelser innefattar såväl nya områdesbestämmelser som ändringar och upphävande av befintliga. Båda de områdesbestämmelser som antogs år 2020 var nya.

Inga överprövade områdesbestämmelser

Det är fortsatt ovanligt att länsstyrelsen beslutar att överpröva områdesbestämmelser inom ramen för statlig tillsyn enligt 11 kap. 10–11 §§ plan- och bygglagen. Länsstyrelserna har under år 2020 inte beslutat att överpröva eller upphäva några områdesbestämmelser. Senast en områdesbestämmelse överprövades var år 2016.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

[Områdesbestämmelser](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

1.2.7 Miljöbedömning för detaljplan

Andelen miljöbedömningar för antagna detaljplaner har ökat något jämfört med tidigare år. Sett till hur många detaljplaner som totalt antagits i landet ligger antalet dock fortsatt på en relativt låg nivå.

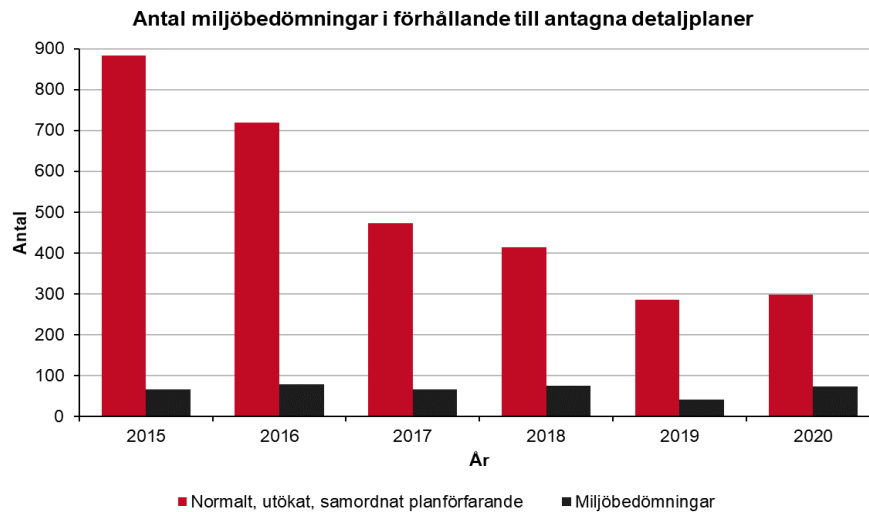
Ökning av andelen miljöbedömningar

Syftet med miljöbedömningar är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas. Det finns två typer av miljöbedömningar, strategiska och specifika. Eftersom detaljplaner är en plan som krävs enligt lag ska de genomgå en strategisk miljöbedömning om genomförandet av dem kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. I vissa fall ska miljöbedömningen för detaljplanen även uppfylla vissa av kraven för specifika miljöbedömningar. Statistiken i detta avsnitt innefattar både strategiska och specifika miljöbedömningar för detaljplan, även om merparten kan antas vara strategiska.

Jämfört med tidigare år ses en ökning av andelen detaljplaner som miljöbedömts. Enligt uppgift från länsstyrelserna har miljöbedömning med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning gjorts för 73 antagna detaljplaner under år 2020. Det kan jämföras med att det under år 2020 antogs 298 detaljplaner med normalt, utökat eller samordnat planförfarande där miljöbedömning kan vara aktuellt. Det innebär en andel på 25 procent. Andelen har tidigare legat mellan 11–18 procent under åren 2016–2020, medan den under åren 2009–2015 låg stabilt mellan 5–8 procent. Sett till att det totalt antagits 1 393 detaljplaner i landet under år 2020 ligger antalet genomförda miljöbedömningar dock fortsatt på en relativt låg nivå.

De miljöbedömningar som gjordes i samband med detaljplan under år 2020 gjordes i 46 olika kommuner och med en spridning i 16 av landets län.

Figur 11 Antal miljöbedömningar med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning i förhållande till det totala antalet antagna detaljplaner med normalt, utökat eller samordnat planförfarande åren 2015–2020.

Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2015–2020.
Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

[Miljöbedömningar](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

Detaljerad data och diagram (1.2.7) Excel

1.2.8 Upphävande av strandskydd genom detaljplan

Andelen upphävande av strandskydd i nya antagna detaljplaner ökade något år 2020 jämfört med tidigare år. Strandskydd upphävdes i närmare var femte antagen ny detaljplan under år 2020. Det vanligaste skälet för upphävande var liksom tidigare år att marken redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften.

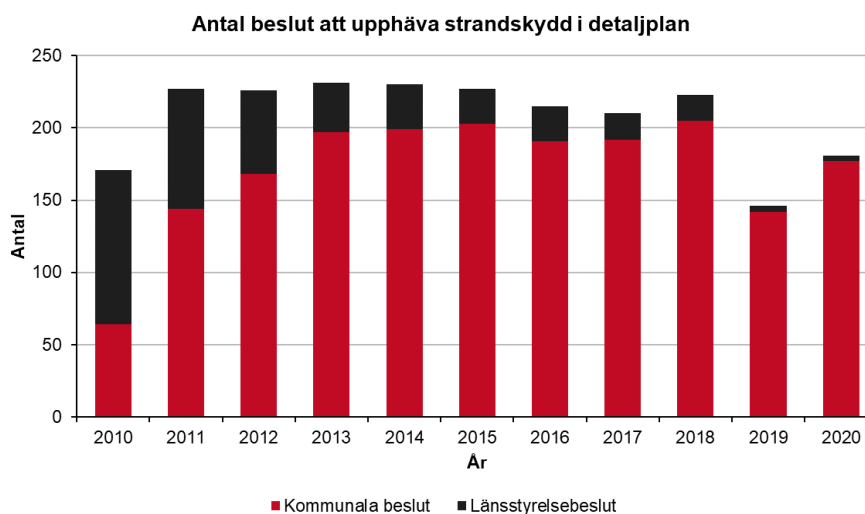
Beslut av antingen kommun eller länsstyrelse

Kommunerna får enligt 4 kap. 17 § plan- och bygglagen upphäva strandskydd genom en planbestämmelse i detaljplan, och har därmed ett ansvar för att upphävandet följer reglerna i 7 kap. miljöbalken. Bestämmelsen infördes genom en lagändring i äldre plan- och bygglagen 1 juli 2009. Tidigare var det bara länsstyrelserna som kunde upphäva strandskydd i samband med planläggning. Länsstyrelserna har dock fortfarande beslutanderätt över de prövningar som till exempel gäller områden för byggande av försvarsanläggning, allmän väg eller järnväg, samt när en detaljplan som påbörjades före lagändringen 2009 ska antas.

Upphävande av strandskydd i närmare var femte antagen ny detaljplan

Andelen upphävanden av strandskydd i detaljplan i förhållande till antalet antagna nya detaljplaner har ökat något jämfört med tidigare år. Totalt har strandskyddet upphävts i samband med antagandet av 181 detaljplaner, vilket motsvarar 18 procent av de nya detaljplaner som antogs under år 2020. Andelen har sedan 2011 legat stabilt mellan 13–15 procent.

Figur 12 Antal beslut tagna av kommuner och länsstyrelser om att upphäva strandskydd i samband med att en ny detaljplan antas åren 2010–2020

Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2010-2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Vanligaste skälet är att marken redan har tagits i anspråk

Precis som tidigare år är det vanligaste skälet till att strandskyddet upphävs att marken redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften. Närmare 70 procent av besluten hade detta skäl som grund år 2020. Det näst vanligaste skälet till att strandskydd upphävs är att marken behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

Detaljerad data och diagram (1.2.8) Excel

1.3 Statistik lov och byggande

Boverket sammanställer varje år statistik över hur plan- och bygglagstiftningens regler om lov och byggande har tillämpats under det gångna året.

Källor till statistiken

Under dessa sidor redovisas en sammanställning av enkätsvaren om lov och byggande gällande år 2020. Uppgifterna har samlats in genom Boverkets årliga plan- och byggenkäter som besvarats av kommuner och länsstyrelser. Enkäterna behandlar både länsstyrelsernas och kommunernas arbete med lov och byggande.

[Här kan du läsa mer om metod för Boverkets uppföljning av plan- och bygglagstiftningens tillämpning](#)

Osäkerheter i underlaget

För år 2020 har alla 21 länsstyrelser besvarat alla kommunvisa enkäter, däremot förekommer det att enskilda frågor har lämnats obesvarade. 272 av de 290 kommunerna har besvarat enkäten till kommunerna, men även här förekommer det att frågor lämnats obesvarade. Boverket har under arbetet uppmärksammat en del brister i det inkomna dataunderlaget. Detta gäller dels länsstyrelsernas kodning av sina ärenden dels kommunernas svar. Sammantaget gör det här att statistiken bör tolkas med viss försiktighet.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

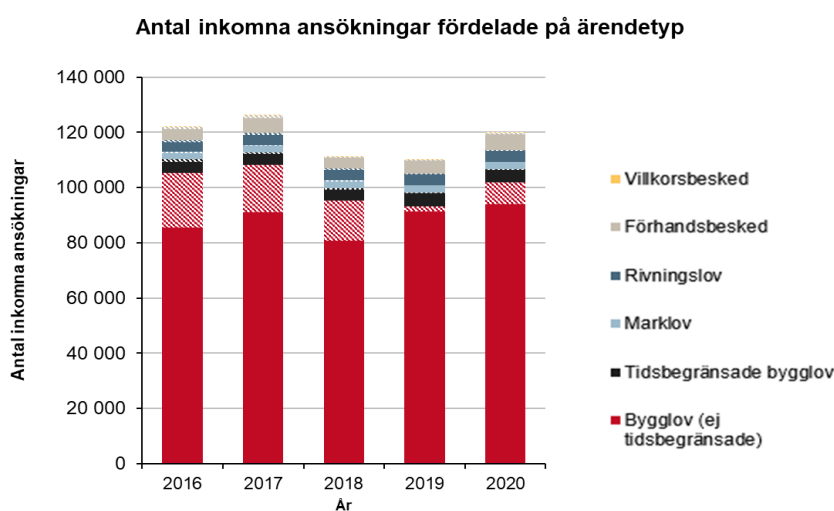
1.3.1 Ärenden om lov, besked och anmälan

Kommunerna handlägger årligen ett stort antal bygglov, marklov, rivningslov, förhandsbesked, villkorsbesked, startbesked, slutbesked och anmälningsärenden. Antalet och fördelningen av inkomna och beviljade ärenden för lov och besked ligger år 2020 på samma nivå som tidigare år. Antalet anmälningsärenden för bygglovsbefriade åtgärder har dock ökat markant. Det gäller framför allt ärenden som avser komplementbostadshus, komplementbyggnader och tillbyggnader.

Fördelningen av ärendetyp är oförändrad

Det totala antalet inkomna ansökningar om bygg-, mark- och rivningslov samt förhands- och villkorsbesked under år 2020 var drygt 110 000 för de svarande kommunerna. Antalet villkorsbesked var fortfarande lågt, endast 60 stycken för år 2020. Den största ärendegruppen var byggloven, inklusive tidsbegränsade och säsongslöv. Dessa utgjorde 89 procent av ansökningarna, vilket är samma andel som de senaste tre åren. Andelen övriga lov och förhandsbesked låg mellan 2 och 5 procent för respektive grupp.

Figur 13 Inkomna ansökningar under åren 2016–2020 fördelade på ärendetyp. De randiga delarna av staplarna motsvarar skattningar för de kommuner som inte har svarat. I tidsbegränsade bygglov ingår säsongslöv.

Källa: Kommunernas svar på Boverkets Plan-, bygg- och tillsynsenkät 2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Andelen beviljade bygglovsansökningar för bostadshus är oförändrad

Totalt har 81 211 ansökningar om permanenta och tidsbegränsade bygglov beviljats under år 2020 av de svarande kommunerna. Av de beviljade bygglovsansökningarna avser 12 665 ärenden nybyggnad av bostadshus. Statistiken indikerar att andelen beviljade bygglov som avser nybyggnad av permanenta bostadshus har varierat mellan 12 och 14 procent de senaste tre åren. För år 2020 var andelen knappt 12 procent.

Antalet beviljade tidsbegränsade bygglov var 3 745, varav 39 ärenden gällde bostadshus.

Fler ansökningar gällande bygglovsbefriade åtgärder

De svarande kommunerna uppgav att antalet inkomna ärenden för bygglovsbefriade åtgärder, enligt 9 kap. 4 a–c §§ plan- och bygglagen, under år 2020 var 15 400. Komplementbostadshusens andel har uppgått till mellan 7 och 13 procent de senaste fem åren och ligger även för år 2020 på 13 procent. De vanligaste förekommande åtgärderna var komplementbyggnader och tillbyggnader upp till 15 kvadratmeter, som tillsammans motsvarade 84 procent av alla inkomna anmälningar för bygglovsbefriade åtgärder. Minst andel av ärendena var takkupor och inredning av ytterligare en bostad som tillsammans motsvarade knappt 4 procent. Fördelningen har sett i princip likadan ut sedan år 2016.

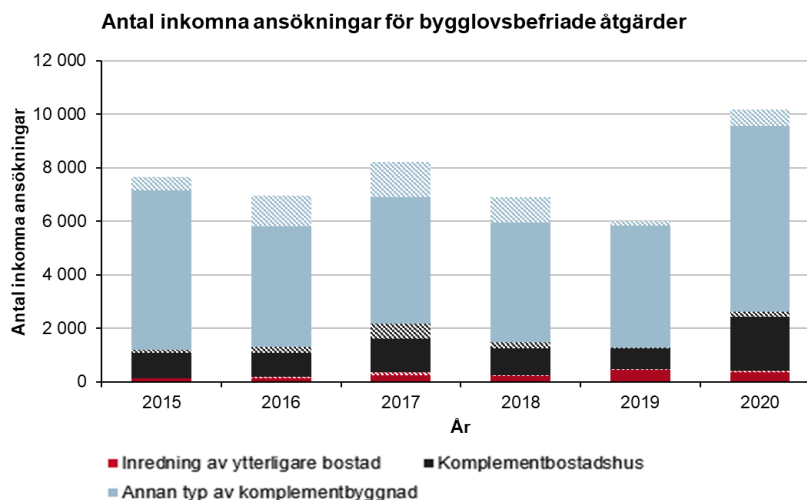
I uppföljningen för år 2020 kan Boverket se att antalet ansökningar för bygglovsbefriade åtgärder enligt 9 kap. 4a–c §§ plan- och bygglagen har ökat med cirka 40 procent. De största ökningarna i antalet inkomna ansökningar gäller komplementbostadshus, komplementbyggnader och tillbyggnader. Antalet ärenden som handlar om inredning av ytterligare en bostad i enbostadshus har dock minskat med ungefär 15 procent jämfört med år 2019.

Boverket vet inte med säkerhet vad som kan ha orsakat ökningen av bygglovsbefriade åtgärder. En förklaring kan vara utökningen från 25 m² till 30 m² för komplementbostadshusen och komplementbyggnaderna som infördes år 2019. En annan anledning kan vara att fler människor både arbetat hemifrån och generellt spenderat mer tid i hemmet under pandemin och därigenom fått ett ökat intresse för att bygga till och investera i sin fastighet.

En av anledningarna till att undantagen för bygglov kom till var för att öka antalet bostäder i landet. De bygglovsbefriade åtgärderna som kan bidra till det målet är att uppföra komplementbostadshus och inreda ytterligare bostad i befintliga enbostadshus. Av diagrammet nedan framgår dock att antalet ärenden för att öka antalet bostäder är lågt jämfört med

exempelvis att bygga en annan typ av ny komplementbyggnad som är till för exempelvis garage, förråd eller liknande.

Figur 14 Antal inkomna ansökningar åren 2015–2020 för bygglovsbefriade åtgärder enligt 9 kap. 4 a–c §§ plan- och bygglagen fördelat på kategori. De randiga delarna av staplarna motsvarar skattningar för de kommuner som inte har svarat.

Källa: Kommunernas svar på Boverkets Plan-, bygg- och tillsynsenkät 2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Anmälan

Antalet inrapporterade anmälningsärenden under år 2020, till exempel installation av eldstad och rökkanal, var 38 400 för de svarande kommunerna.

Startbesked

Under år 2020 beviljades 100 000 startbesked av de svarande kommunerna. 52 kommuner anger att de har vägrat startbesked i något ärende under år 2020. Antalet startbesked som vägrats på grund av att de tekniska egenskapskraven inte bedömts kunna antas uppfyllas var 46 stycken. 24 startbesked har vägrats då kraven på varsamhet eller förvanskningförbudet inte kunnat antas uppfyllas. Antalet vägrade startbesked för bygglovsbefriade åtgärder enligt 9 kap. 4 a–c §§ plan- och bygglagen var 134 stycken.

Slutbesked

Totalt har 71 965 slutbesked beslutats av de svarande kommunerna, varav 201 vägrades. Även 8 384 interimistiska slutbesked har getts under år 2020. 45 slutbesked har vägrats på grund av att de tekniska egenskapskraven inte bedömts uppfyllas. Ytterligare 3 slutbesked har vägrats då kraven på varsamhet och förbud mot förvanskning inte kunde antas uppfyllas.

Majoriteten av ärendena handläggs inom utsatt tid

De svarande kommunerna har under år 2020 begärt kompletteringar i 46 721 ärenden om lov eller förhandsbesked inom tre veckor och i 5 442 ärenden har det tagit mer än tre veckor. 73 871 ärenden om lov eller förhandsbesked har handlagts inom tio veckor. 2 643 ärenden har förlängts med ytterligare tio veckor och 3 086 ärenden har fått reducerad avgift.

När det gäller anmälningsärenden under år 2020 uppger de svarande kommunerna att 16 387 ärenden har förelagts om komplettering inom tre veckor och i 952 ärenden har det tagit mer än tre veckor. 31 580 ärenden har handlagts inom fyra veckor och 261 ärenden har förlängts med ytterligare fyra veckor. 824 ärenden har fått reducerad avgift.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

Detaljerad data och diagram (1.3.1) Excel

1.3.2 Överklagade beslut om lov och besked

Antalet överklagade beslut om lov och förhandsbesked har legat på ungefär samma nivå de senaste tio åren. Andelen av dessa beslut som upphävs av länsstyrelsen ligger fortsatt på över 20 procent. Jämfört med år 2019 har något färre start- och slutbesked överklagats till länsstyrelsen år 2020 och antalet är fortsatt lågt.

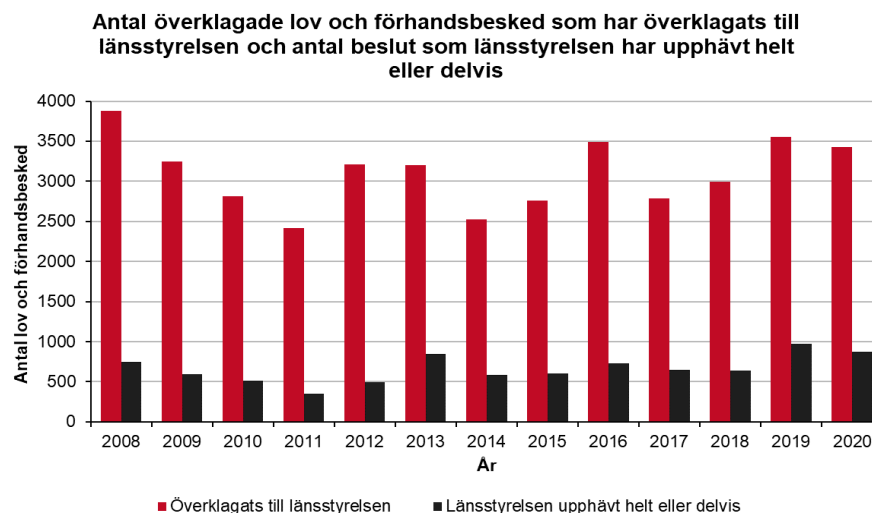
Var fjärde överklagat bygglov upphävs i första instans

Antalet beslut om lov och förhandsbesked som överklagades till länsstyrelsen under år 2020 var 3 428.

Av de överklagade ärendena har 870 beslut upphävts helt eller delvis, vilket utgör drygt 25 procent av de överklagade besluten. De senaste fem åren har andelen varierat mellan 21 och 27 procent.

1 493 ärenden om lov och förhandsbesked har överklagats vidare till mark- och miljödomstolarna under år 2020, vilket är en minskning från år 2019.

Figur 15 Antal överklagade lov och förhandsbesked som har överklagats till länsstyrelsen och antal beslut som länsstyrelsen har upphävt helt eller delvis åren 2008–2020

Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets Plan- och byggenkät 2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Vanligaste orsaken är att kommunens beslut saknat giltig grund

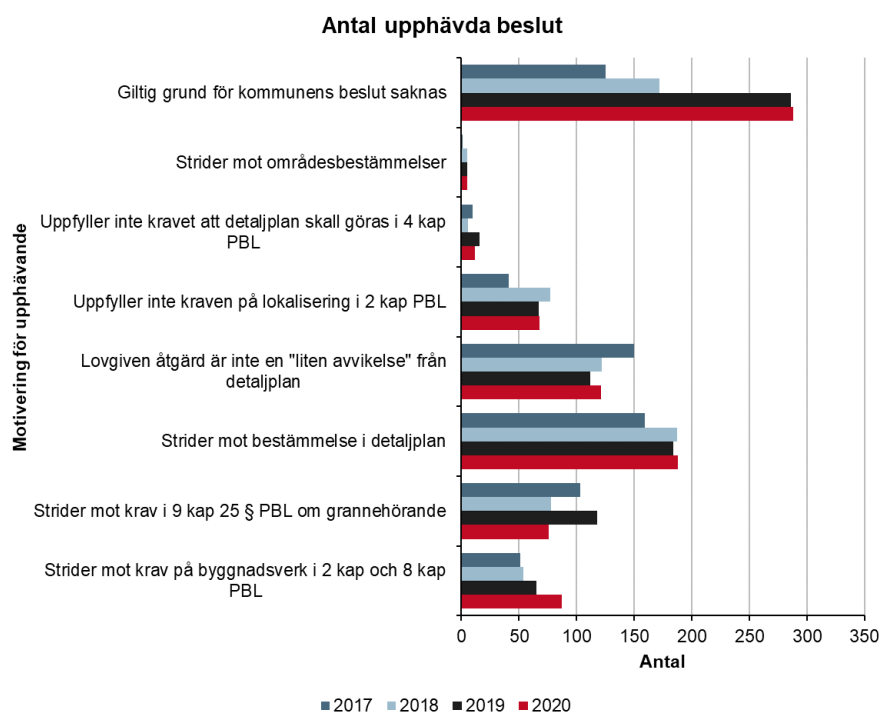
De tre vanligaste motiveringarna till att ett beslut om lov eller förhandsbesked upphävdes helt eller delvis av länsstyrelserna var år 2020 att:

- giltig grund för kommunens beslut saknades,
- åtgärden stred mot bestämmelse i detaljplan, eller
- åtgärden inte motsvarade en liten avvikelse från detaljplanen.

Vid uppföljningen för år 2019 noterades en stor ökning av att det saknades giltig grund för kommunens beslut. I denna uppföljning ser Boverket att det fortfarande är den vanligaste grunden för upphävande. I år noteras också en viss ökning av att ärendena som överprövats inte uppfyller kraven på byggnadsverk i 2 och 8 kap. PBL.

Mer detaljerad information finns i figuren nedan.

Figur 16 Antal upphävda beslut åren 2017–2020 per kategori inom och utom detaljplanelagt område som inte uppfyller kraven enligt plan- och bygglagen.

Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets Plan- och byggenkät 2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Överklagade startbesked

Antalet överklagade startbesked varierar kraftigt mellan åren, men antalet ärenden är få jämfört med det totala antalet beslut om start- och slutbesked som tas årligen. I tabellen nedan framgår det totala antalet överklagade startbesked och antalet startbesked som har upphävts av länsstyrelserna från år 2017 till 2020.

Totalt antal överklagade och upphävda startbesked	2017	2018	2019	2020
Överklagade startbesked	66	36	122	87
Upphävda startbesked	22	7	18	20

Av de upphävda startbeskeden år 2020 handlade 1 ärende om att varsamhetskravet eller förvanskningsförbudet inte uppfylldes. Övriga ärenden handlade bland annat om byggnation för nära tomtgräns, överskriden byggnadshöjd samt bygglovsbefriade åtgärder som inte kan få startbesked förrän en- och tvåbostadshuset har fått slutbesked.

Överklagade slutbesked

Under år 2020 överklagades 25 beslut om slutbesked, vilket också är få ärenden jämfört med det totala antalet beslut om slutbesked som togs under år 2020. I tabellen nedan framgår det totala antalet överklagade slutbesked och antalet slutbesked som har upphävts av länsstyrelserna från år 2017 till 2020.

Totalt antal överklagade och upphävda slutbesked	2017	2018	2019	2020
Överklagade slutbesked	20	24	38	25
Upphävda slutbesked	12	3	5	7

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

Detaljerad data och diagram (1.3.2) Excel

1.3.3 Överprövade lov och förhandsbesked

Under år 2020 tog länsstyrelserna få beslut om nya eller upphäva tillsynsområden. Antalet ärenden som överprövades av länsstyrelserna år 2020 var fortsatt lågt.

Länsstyrelsen har möjlighet att utöva tillsyn över byggnadsnämndens beslut om lov eller förhandsbesked. Det gäller om det ligger inom ett tillsynsområde som beslutats av länsstyrelsen med stöd av 11 kap. 12 § första stycket plan- och bygglagen eller förordnande enligt 12 kap. 4 § äldre plan- och bygglagen samt krav i 18 § i förordningen om område-
desskydd. I landet finns totalt 129 tillsynsområden enligt länsstyrelsernas svar.

Under år 2020 har 1 nytt beslut gällande tillsynsområden fattats med hänvisning till överprövningsgrunden att en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. Det specifika beslutet gällde översvämningensrisk. 5 tillsynsområden har upphävts under år 2020.

Länsstyrelserna har under år 2020 fått in 13 kommunala beslut som omfattats av ett utpekade tillsynsområde. Av dessa överprövades 2 beslut och inget beslut upphävdes helt eller delvis.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och bygglag \(1987:10\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Förordning \(1998:1252\) om område-
desskydd enligt miljöbalken m.m. på
Sveriges riksdags webbplats](#)

1.3.4 Länsstyrelsens handläggningstider för överklagade lovärenden

För år 2020 går det att se en förbättring avseende uppfyllnaden av samtliga av de fyra gällande inriktningsmålen för överklagade lovärenden, om än marginellt i vissa fall. Handläggningstiden för överklagade lovärenden varierar dock fortsatt kraftigt mellan de olika länsstyrelserna.

Länsstyrelsernas inriktningsmål för år 2020

Enligt uppdrag B2 i länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2020 ska länsstyrelserna redovisa uppgifter om sina handläggningstider för överklagade lovärenden och förhandsbesked under år 2020. Syftet är att se om handläggningstiderna följer de inriktningsmål som regeringen satt upp. Boverket redovisar här en sammanställning gällande hur väl målen uppfylldes.

För överklagade kommunala beslut om lov där bygglov, marklov, rivningslov och förhandsbesked ingår gällde följande inriktningsmål år 2020:

- 75 procent avgjorda inom 105 dagar
- 90 procent avgjorda inom 150 dagar

Följande inriktningsmål gällde år 2020 för överklagade bygglov för bostäder, dock inte fritidshus:

- 75 procent avgjorda inom 80 dagar
- 90 procent avgjorda inom 120 dagar

Tiderna räknas från den dag överklagandet kom in till länsstyrelsen fram till den dag länsstyrelsen avgjorde ärendet. Ärenden som avvisats eller avskrivits har inte räknats med.

Här följer en sammanfattning av länsstyrelsernas redovisningar. Uppgifterna kommer från en enkät som har besvarats av länsstyrelserna.

Stor variation i handläggningstid mellan länsstyrelserna

För inriktningsmålen avseende överklagade lov har 20 av 21 länsstyrelser besvarat enkätfrågorna gällande medel- och medianvärde. Den genomsnittliga handläggningstiden för avgjorda överklagade lov varierar mellan länsstyrelserna och mellan åren. Utifrån svar från 20 av 21

länsstyrelser var den kortaste genomsnittliga handläggningstiden för år 2020 24 dagar och den längsta 321 dagar. Den genomsnittliga handläggningstiden i riket var 112 dagar, vilket är en ökning med 13 dagar jämfört med år 2019. Medianvärdena för länsstyrelsernas handläggningstider varierade år 2020 mellan 20 och 316 dagar.

För inriktningsmålen avseende överklagade bygglovsärenden för bostäder har alla 21 länsstyrelser besvarat alla frågor gällande medel- och medianvärde. När det gäller den genomsnittliga handläggningstiden för överklagade bygglovsärenden för bostäder varierade den mellan 28 och 154 dagar för ärendena som avgjordes under år 2020. Den genomsnittliga handläggningstiden i riket var 64 dagar. Det är en förbättring jämfört med år 2019 då genomsnittet var 104 dagar. Medianvärdet för avgjorda överklagade bygglov för bostäder varierade mellan 23 och 117 dagar.

Inriktningsmål 75 procent inom 105 dagar

Det första inriktningsmålet för lovärenden innebär att 75 procent av de överklagade lovärendena ska ha avgjorts inom 105 dagar. 11 av 21 länsstyrelser nådde detta mål år 2020, vilket är en marginell förbättring jämfört med år 2019 då 10 län nådde målet.

Andelen lovärenden som har avgjorts inom 105 dagar varierar stort mellan länen. Under år 2020 låg variationen mellan 18 och 100 procent. Av alla överklagade lovärenden i riket avgjordes 75 procent inom 105 dagar, vilket är en förbättring jämfört med år 2019 då 69 procent uppfyllde inriktningsmålet.

Inriktningsmål 90 procent inom 150 dagar

Det andra inriktningsmålet för lovärenden innebär att 90 procent av de överklagade lovärendena ska ha avgjorts inom 150 dagar. 13 av 21 länsstyrelser nådde detta mål år 2020, vilket är en marginell förbättring jämfört med år 2019 då 12 län nådde målet.

Andelen lovärenden som har avgjorts inom 150 dagar varierar mellan länsstyrelserna. Under år 2020 låg variationen mellan 29 och 100 procent. Av alla överklagade lovärenden i riket avgjordes 86 procent inom 150 dagar, vilket är på samma nivå som för år 2019.

Län	Andel överklagade lov år 2020 som har avgjorts inom 105 dagar, angivet i procent (mål: 75 procent)	Andel överklagade lov år 2020 som har avgjorts inom 150 dagar, angivet i procent (mål: 90 procent)
Blekinge	93	98
Dalarna	30	40

Län	Andel överklagade lov år 2020 som har avgjorts inom 105 dagar, angivet i procent (mål: 75 procent)	Andel överklagade lov år 2020 som har avgjorts inom 150 dagar, angivet i procent (mål: 90 procent)
Gotland	40	69
Gävleborg	60	90
Halland	24	29
Jämtland	18	35
Jönköping	77	97
Kalmar	100	100
Kronoberg	97	97
Norrbottn	65	88
Skåne	95	100
Stockholm	75	94
Södermanland	53	59
Uppsala	88	97
Värmland	86	98
Västerbotten	59	93
Västernorrland	88	100
Västmanland	89	100
Västra Götaland	31	51
Örebro	98	100
Östergötland	40	73

Inriktningsmål bygglovsärenden för bostäder – 75 procent inom 80 dagar

Det tredje inriktningsmålet gäller överklagade bygglovsärenden för bostäder. Målet innebär att 75 procent av ärendena ska ha avgjorts inom 80 dagar. 13 av 21 länsstyrelser uppfyllde detta mål år 2020, vilket är en förbättring jämfört med år 2019 då 10 av 21 länsstyrelser uppnådde målet.

Andelen avgjorda överklaganden som uppfyller inriktningsmålet varierar mellan 27 och 100 procent, vilket är en något mindre spridning än år 2019. Av alla överklagade bygglovsärenden för bostäder i riket avgjordes drygt 83 procent inom 80 dagar. Det är en förbättring jämfört med år 2019 då det viktade värdet var 63 procent.

Inriktningsmål bygglovsärenden för bostäder – 90 procent inom 120 dagar

Det fjärde och sista inriktningsmålet innebär att 90 procent av de överklagade bygglovsärendena för bostäder ska ha avgjorts inom 120 dagar. 14 av 21 länsstyrelser uppfyllde detta mål år 2020, vilket är något bättre än år 2019 då 13 av 21 länsstyrelser uppnådde målet.

Andelen avgjorda överklaganden som uppfyller inriktningsmålet varierar mellan 53 och 100 procent, vilket är en betydligt mindre spridning än år 2019. Av alla överklagade bygglovsärenden för bostäder i riket avgjordes nästan 95 procent inom 120 dagar. Även här har det viktade värdet förbättrats jämfört med år 2019 då det låg på 87 procent.

Län	Andel överklagade bygglov för bostäder som avgjorts inom 80 dagar, angivet i procent (mål: 75 procent)	Andel överklagade bygglov för bostäder som avgjorts inom 120 dagar, angivet i procent (mål: 90 procent)
Blekinge	88	97
Dalarna	60	84
Gotland	50	75
Gävleborg	43	86
Halland	85	93
Jämtland	43	57
Jönköping	91	100
Kalmar	100	100
Kronoberg	100	100
Norrbottnen	50	83
Skåne	95	100
Stockholm	85	98
Södermanland	80	93
Uppsala	94	100
Värmland	100	100
Västerbotten	62	92
Västernorrland	92	100
Västmanland	93	100
Västra Götaland	63	82
Örebro	100	100
Östergötland	27	53

Orsaker till att målen inte nås

I enkätsvaren för år 2020 uppger ett par av länsstyrelserna att ärendena om överklagade bygglov för bostäder prioriterats, vilket har medfört att övriga ärenden fått en längre handläggningstid. Flera länsstyrelser har också prioriterat 90 procentsmålet över 75 procentsmålet. Även

kommuniceringar och remisser samt parallella miljöbalksärenden kan orsaka att handläggningstiden förlängs.

Ett flertal av de svarande länsstyrelserna uppger att den pågående pandemin bidrar till att målen inte uppfylls, då juristerna behövs till bland annat krisorganisation. Flera länsstyrelser har också haft en väsentligt ökad ärendeingång och betat av gamla ärenden, vilket har slagit igenom på handläggningstiderna. De länsstyrelser som har hanterat få bostadsärenden får ett kraftigt genomslag på redovisad handläggningstid beroende på tidsåtgången i enstaka ärenden.

Några länsstyrelser framför att på grund av omsättningen av personal har ärendemängden ökat innan nya medarbetare har hunnit rekryteras och komma in i verksamheten.

Planerade åtgärder

De åtgärder som länsstyrelserna uppger att de har genomfört år 2020 och även planerar framöver är att rekrytera mer personal. Flera länsstyrelser har köpt in handläggarkapacitet från andra länsstyrelser. Det finns också en förväntan på att handläggningstiderna kommer att förbättras när juristresurser frigörs efter pandemin.

Övriga åtgärder är att se över arbetssätt, omprioritera mellan arbetsuppgifterna och fortsätta att följa upp handläggningstiden kontinuerligt.

Länsstyrelsernas erfarenheter

I enkäten för år 2020 lämnades några kommentarer om länsstyrelsernas erfarenheter gällande handläggningen av överklagade lov.

Länsstyrelsen på Gotland framför att det har varit en stor ökning av antalet överklagade lov. Därför borde också resurstilldelningen kopplas till hur många ärenden som kommer in och inte till folkmängden i länet. Länsstyrelsen vill också uppmärksamma regeringen på att de inväntar avgöranden i ett flertal ärenden som rör riksintresset för totalförsvaret.

Länsstyrelsen i Halland uppger att de har ett stort antal överklagade tillsynsärenden inom PBL-området. Det totala antalet PBL-ärenden har stor betydelse för handläggningstiderna på respektive länsstyrelse.

Länsstyrelsen i Jönköping framför att länsstyrelsernas uppgifter inom pandemihanteringen kan innebära en försämrad måluppfyllelse för överklagade ärenden enligt PBL även under år 2021.

Länsstyrelsen i Kronoberg uppger att kommunernas beslut om lov inte uppfyller kraven, då de som länsstyrelse har upphävt eller återförvisat ungefär 40 procent av besluten.

Länsstyrelsen i Stockholm framför att bygglovsbefriade åtgärder, i dagligt tal attefallsåtgärder, ökar i antal och resulterar i många beslut om startbesked ute i kommunerna. I dagsläget delger kommunerna inte dessa beslut. Det innebär att de aldrig får laga kraft såsom är fallet med lovbesluten som kungörs. Eftersom praxis sedan en tid tillbaka är tydlig med klagorätten för berörda grannar för sådana beslut överklagas många startbesked till länsstyrelsen. Länsstyrelsen i Stockholm föreslår att det införs motsvarande reglering avseende delgivning som för besluten om lov. Detta för att länsstyrelsens prövning av besluten ska ske i rimlig tidsanslutning till de fattade besluten. Nuvarande ordning leder bland annat till stor osäkerhet för byggherren som i dagsläget kan få ett upphävt startbesked långt efter att åtgärden redan är utförd.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Boverkets regleringsbrev 2020](#)

[Länsstyrelserna regleringsbrev 2020](#)

1.3.5 Boverkets byggregler

Länsstyrelserna tillämpar Boverkets byggregler relativt sällan. Många länsstyrelser bedömer att de år 2020 saknar tillräckliga resurser och kompetens inom området.

Vilka regler statistiken omfattar

I detta avsnitt avses med Boverkets byggregler:

- Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd,
- Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:10) om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder (eurokoder) samt
- Boverkets allmänna råd (2017:1) om bredbandsanslutning.

Alla de 21 länsstyrelserna har i årets enkät svarat på frågorna om sin tillämpning av Boverkets byggregler.

Länsstyrelsernas tillämpning vid tillsynsvägledning och uppföljning

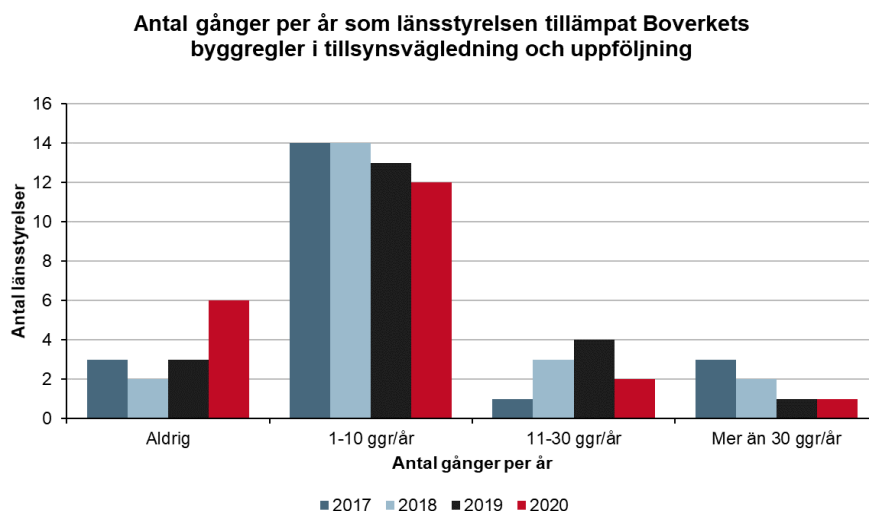
De flesta länsstyrelserna har år 2020 tillämpat reglerna vid tillsynsvägledning och uppföljning mellan 1 och 10 gånger. 6 länsstyrelser har inte tillämpat reglerna någon gång alls under året, vilket är påtagligt fler än de närmast föregående åren. I likhet med år 2019 är det endast länsstyrelsen i Skåne län som har tillämpat reglerna mer än 30 gånger.

Flera länsstyrelserna anger i enkäten för år 2020 att vägledning och uppföljning sker vid behov med anledning av frågor från kommunerna. Tids- och resursbrist samt situationen med smittspridning av covid-19 har påverkat.

Det sakområde som det oftast handlar om är tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Den generella bilden är att det är stor skillnad mellan länsstyrelsernas arbete med tillsynsvägledning och uppföljning. En viss nedgång i aktivitet kan ses det senaste året.

Figur 17 Antal gånger per år som länsstyrelsen tillämpat Boverkets byggregler i tillsynsvägledning och uppföljning under åren 2017–2020.

Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

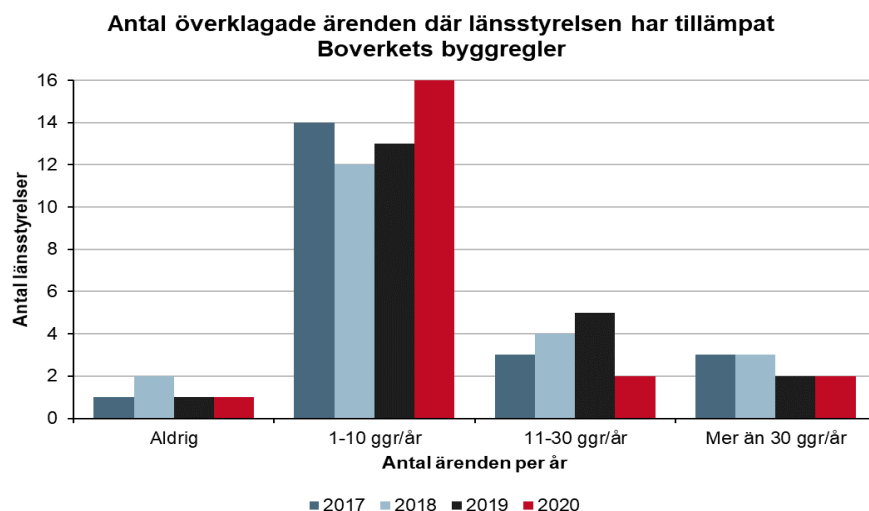
Länsstyrelsernas tillämpning vid överklaganden

De flesta länsstyrelserna tillämpade reglerna i mellan 1 och 10 överklagade ärenden under år 2020. Länsstyrelsen i Örebro län var den enda som inte hade något sådant överklagat ärende. Länsstyrelserna i Stockholm och Skåne tillämpade reglerna i mer än 30 ärenden under året.

Ett sakområde som ofta lyfts fram särskilt i svaren är tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Även frågor om säkerhet i händelse av brand nämns av flera länsstyrelser. I något fall har ärendet handlat om skydd mot buller.

Den generella bilden är i stort sett oförändrad över de senaste åren.

Figur 18 Antal överklagade ärenden där länsstyrelsen har tillämpat Boverkets byggregler åren 2017–2020.

Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Länsstyrelsens resurser och kompetens

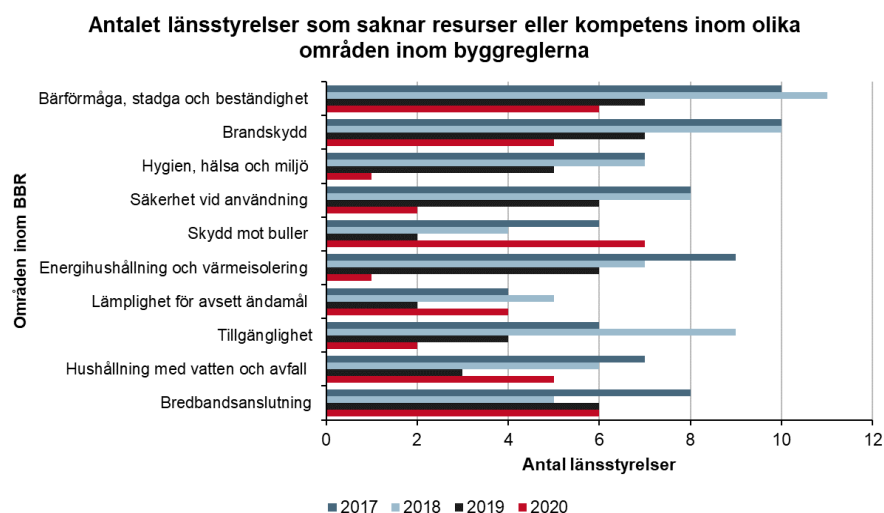
13 av länsstyrelserna har i enkäten för år 2020 uppgett att de bedömer att de har tillräckliga resurser och tillräcklig kompetens inom området.

Av de länsstyrelser som anser sig sakna resurser och kompetens nämns främst områdena bärförmåga, stadga och beständighet samt skydd mot buller och bredbandsanslutning. Bäst tillgodosedda är områdena hygien, hälsa och miljö samt energihushållning och värmeisolering.

Generellt är trenden att länsstyrelserna över år visar en förbättring av resurser och kompetens avseende byggreglerna.

Det kan noteras att alla de länsstyrelser som hanterar reglerna mer än 10 gånger eller har fler än 10 överklaganden anser sig ha tillräckliga resurser och kompetens.

Figur 19 Antalet länsstyrelser som saknar resurser eller kompetens inom olika områden inom byggreglerna åren 2017–2020.

Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

[Boverkets byggregler \(2011:6\) – föreskrifter och allmänna råd](#)

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:10\) om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder \(eurokoder\)](#)

[Boverkets allmänna råd \(2017:1\) om bredbandsanslutning](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

Detaljerad data och diagram (1.3.5) Excel

1.3.6 Besiktning av hissar och andra motordrivna anordningar

Här redovisas statistik gällande besiktning av motordrivna anordningar. Statistiken samlas in från besiktningsföretagen och sammanställs av Boverket.

Vilka regler statistiken omfattar

Boverket gör årligen uppföljning av besiktningsstatistik för motordrivna anordningar som omfattas av krav på besiktning enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:12) om hissar och vissa andra motordrivna anordningar.

2019 års besiktningsstatistik visade att andelen motordrivna anordningar som vid återkommande besiktning hade någon form av brist, ligger på en oförändrad nivå jämfört med föregående år.

Läs mer om 2019 års besiktningsstatistik i rapporten under Relaterad information.

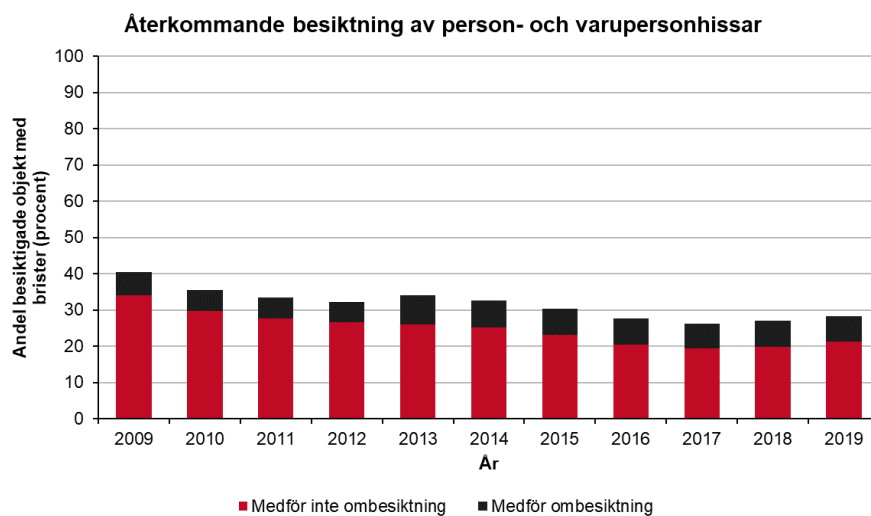
Hissar

Person- och varupersonhissar

Under år 2019 förstabesiktigades 3 840 person- och varupersonhissar. Totalt utfördes 115 448 återkommande besiktningar och 4 714 revisionsbesiktningar.

Statistiken visar att andelen besiktningar med noterade brister vid återkommande besiktning av person- och varupersonhissar har haft en minskande trend, för att under de senaste åren stabiliseras till strax under 30 procent. Andelen person- och varupersonhissar som vid återkommande besiktning hade brister som renderade i ombesiktning har under samma tidsperiod varierat mellan 6 och 8 procent.

Figur 20 Andel besiktade person- och varupersonhissar med brister vid återkommande besiktning åren 2009–2019.

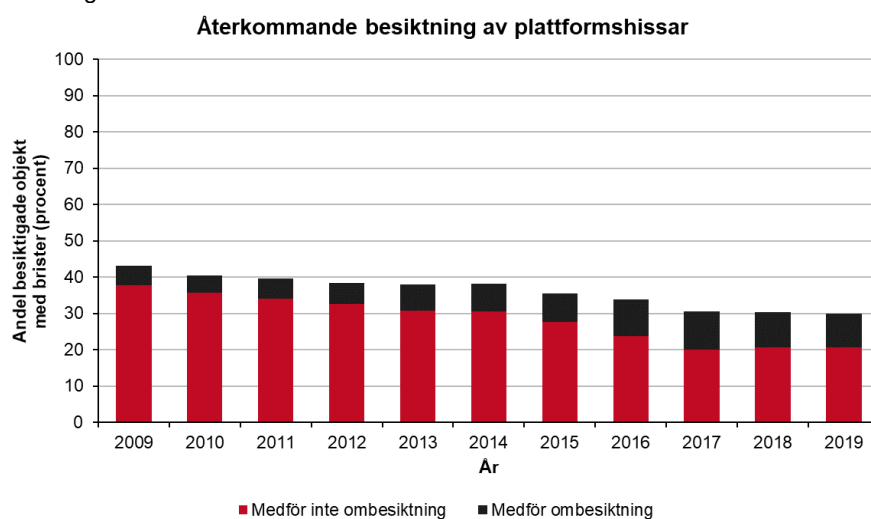
Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Plattforms- och trapphissar

Under år 2019 förstabesiktigades 4 000 plattforms- och trapphissar. Totalt utfördes 23 912 återkommande besiktningar och 152 revisionsbesiktningar.

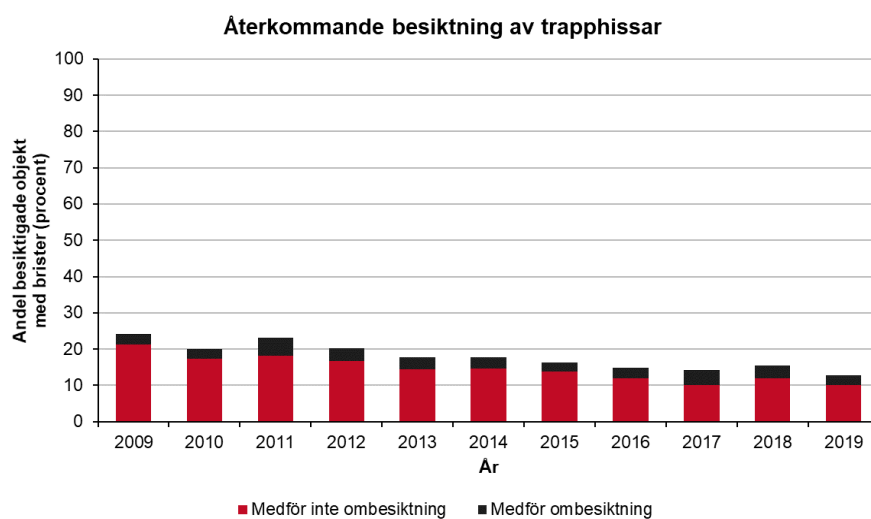
Statistiken visar att andelen besiktningar med noterade brister vid återkommande besiktning av plattforms- och trapphissar har haft en minskande trend, för att under de senaste åren stabiliseras till cirka 30 respektive 13–15 procent. Andelen plattformshissar som vid återkommande besiktningar hade brister som renderade i ombesiktning har under de senaste fyra åren legat relativt konstant på cirka 10 procent. Motsvarande andel för trapphissar har under de senaste tio åren varierat mellan 3 och 5 procent.

Figur 21 Andel besiktade plattformshissar med brister vid återkommande besiktning åren 2009–2019.

Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Figur 22 Andel besiktade trapphissar med brister vid återkommande besiktning åren 2009–2019

Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

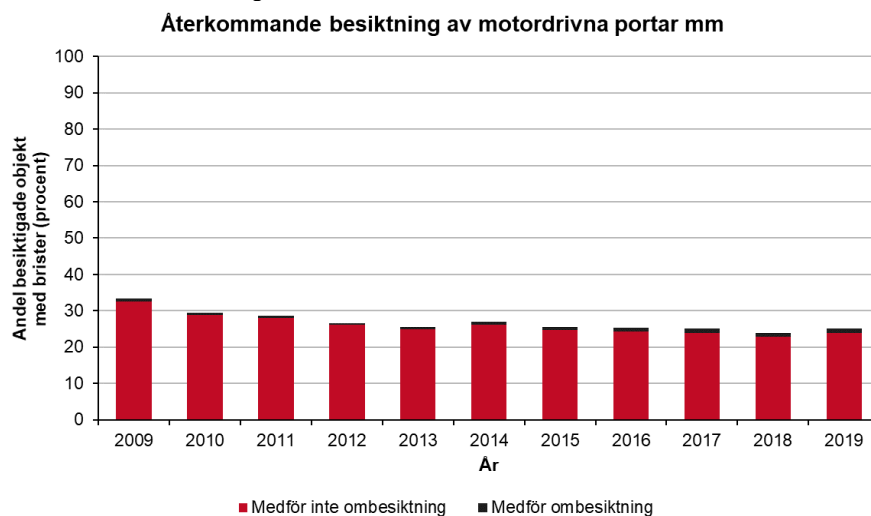
Motordrivna portar och liknande anordningar

Under år 2019 förstabesiktigades 1 002 motordrivna portar och liknande anordningar som till exempel dörrar och väggar. Totalt utfördes 69 806 återkommande besiktningar och 272 revisionsbesiktningar.

Statistiken visar att andelen besiktningar med noterade brister vid återkommande besiktning av motordrivna portar och liknande anordningar har haft en minskande trend, för att under de senaste åren stabiliseras runt 25 procent. Andelen motordrivna portar och liknande anordningar som

vid återkommande besiktningar hade brister som renderade i ombesiktning har under de senaste tio åren legat stabilt på runt 1 procent.

Figur 23 Andel besiktade motordrivna portar med mera med brister vid återkommande besiktning åren 2009–2019.

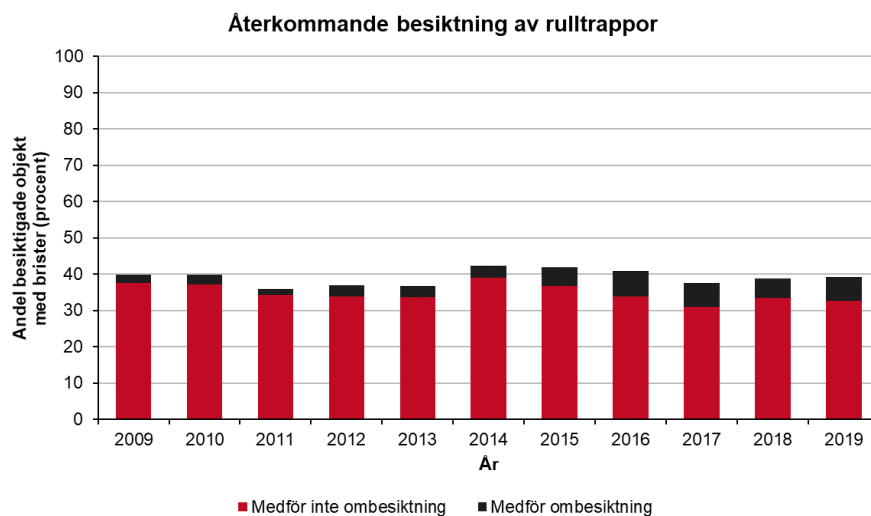
Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Rulltrappor och rullramper

Under år 2019 förstabesiktigades 104 rulltrappor och rullramper. Totalt utfördes drygt 3 280 återkommande besiktningar och 89 revisionsbesiktningar.

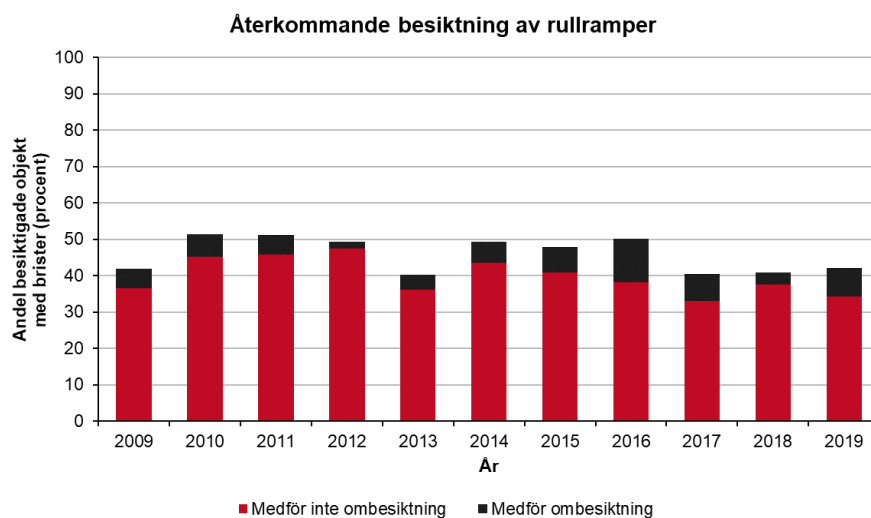
Statistiken visar att noterade brister vid återkommande besiktning av rulltrappor och rullramper under åren 2010–2019 varierat mellan 36 och 42 procent respektive 40 och 51 procent. Andelen rulltrappor eller rullramper som vid återkommande besiktningar hade brister som renderade i ombesiktning har under samma tidsperiod varierat mellan 2 och 7 procent respektive 2 och 12 procent.

Figur 24 Andel besiktade rulltrappor med brister vid återkommande besiktning åren 2009–2019.

Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Figur 25 Andel besiktade rullramper med brister vid återkommande besiktning åren 2009–2019.

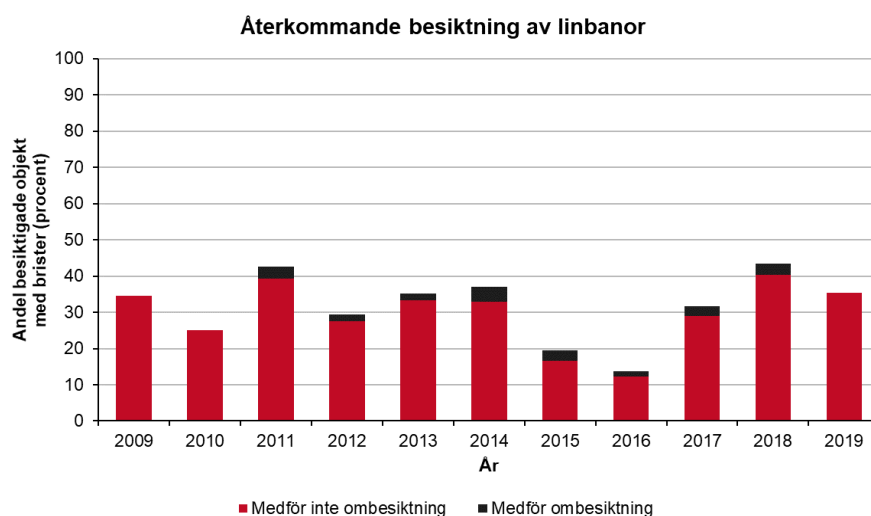
Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Linbanor inklusive stolliftar, samtliga typer

Under år 2019 förstabesiktigades 1 linbana. Totalt utfördes 65 återkommande besiktningar och 3 revisionsbesiktningar.

Statistiken visar att noterade brister vid återkommande besiktning av linbanor har varierat stort under tidperioden 2010–2019, från 14 procent som lägst till 43 procent som högst. Andelen linbanor som vid återkommande besiktningar hade brister som renderade i ombesiktning har under samma tidperiod varierat mellan 0 och 4 procent.

Figur 26 Andel besiktade linbanor med brister vid återkommande besiktning åren 2009–2019.

Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Släpliftar, samtliga typer

Under år 2019 förstabesiktigades 3 släpliftar. Totalt utfördes 634 återkommande besiktningar och 11 revisionsbesiktningar.

Statistiken visar att andelen noterade brister vid återkommande besiktning av släpliftar legat ganska konstant på mellan 33 och 37 procent under tidsperioden 2010–2019. Andelen släpliftar som vid återkommande besiktningar hade brister som renderade i ombesiktning har under samma tidsperiod legat stabilt på mindre än 2 procent.

Figur 27 Andel besiktade släpliftar med brister vid återkommande besiktning åren 2009–2019.

Källa: Sammanställning från besiktningsverksamheten 2019. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

[Boverkets föreskrifter om hissar och vissa andra motordrivna anordningar - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:12\) om hissar och vissa andra motordrivna anordningar - Boverket](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

Sammanställning från besiktningsverksamheten år 2019

Detaljerad data och diagram (1.3.6) Excel

1.4 Statistik tillsyn

Boverket och länsstyrelserna ska följa upp och utvärdera byggnadsnämndernas tillsynsarbete samt redovisa Boverkets och länsstyrelsernas tillsynsvägledning som skett under det gångna året.

Källor till statistiken

Här redovisas en sammanställning av enkätsvaren om tillsynsarbetet gällande år 2020. Uppgifterna har samlats in genom Boverkets årliga plan- och byggenkäter som besvarats av kommuner och länsstyrelser. Enkäterna behandlar både länsstyrelsernas och byggnadsnämndernas arbete med tillsyn.

[Här kan du läsa mer om metod för Boverkets uppföljning av plan- och bygglagstiftningens tillämpning](#)

Osäkerheter i underlaget

För år 2020 har alla 21 länsstyrelser besvarat alla kommunvisa enkäter, däremot förekommer det att enskilda frågor har lämnats obesvarade. 272 av de 290 kommunerna har besvarat enkäten till kommunerna, men även här förekommer det att frågor lämnats obesvarade. Boverket har under arbetet uppmärksammat en del brister i det inkomna dataunderlaget. Detta gäller dels länsstyrelsernas kodning av sina ärenden dels kommunernas svar. Sammantaget gör det här att statistiken bör tolkas med viss försiktighet.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

1.4.1 Boverkets och länsstyrelsernas tillsynsvägledning

Boverkets tillsynsvägledning har år 2020 främst skett i samverkan med länsstyrelsernas forumgrupp för tillsynsvägledning. Länsstyrelserna har främst väglett via inkomna frågor, men också genom digitala träffar.

Boverkets tillsynsvägledning

Boverket ska enligt 8 kap. 15 § plan- och byggförordningen, PBF, ge tillsynsvägledning till länsstyrelserna och byggnadsnämnderna.

Boverket har under år 2020 fortsatt sin samverkan med länsstyrelserna och deltagit i månadsvisa webbmöten med representanter från länsstyrelsernas expertgrupp för tillsynsvägledning. Där har bland annat diskuterats uppföljning enligt angivna teman i regleringsbrevsuppdragen, uppkomna frågor, nya rättsfall och det fortsatta arbetet med tillsynsvägledning till kommunerna.

Boverket har även deltagit på träffar med fokus på tillsynsfrågor tillsammans med kommuner och vissa länsstyrelser under år 2020. På träffarna har Boverket bidragit med information inom tillsynsområdet och diskuterat tillsynsfrågor med deltagarna.

Läs mer om tillsynsvägledning om mellankommunal samordning under rubriken ”På Boverket” i ”Relaterad information”.

Lär dig mer om byggnadsnämndens PBL-tillsyn i en ny webbutbildning under rubriken ”På Boverket” i ”Relaterad information”.

Länsstyrelsernas tillsynsvägledning

Enligt 8 kap. 16 § PBF ska länsstyrelserna ha en treårig tillsynsvägledningsplan. För år 2020 har 14 av 21 länsstyrelser uppgett att så är fallet. 5 länsstyrelser kommer att besluta en ny eller revidera den gamla under år 2021. 2 länsstyrelser har nedprioriterat detta arbete och har därför inte resurser att genomföra detta.

De vanligaste sätten att bedriva tillsynsvägledning är genom telefon och e-post från kommunerna samt digitala träffar antingen enskilt med en kommun eller via ett stormöte. Även riktade insatser inom ett specifikt område är vanligt.

Ämnena för de riktade insatserna varierar, till exempel kulturmiljö, OVK, strandskydd, barnperspektiv i planeringen och skyltar utmed allmän väg – vad gäller?

En hel del fysiska träffar har ställts in under år 2020 på grund av pandemin, men flera digitala träffar planeras framöver.

Länsstyrelserna har också lämnat kommentarer gällande de viktigaste erfarenheterna som har kommit fram under året.

Flera länsstyrelser lyfter fram utmaningen att ställa om från fysiska till digitala träffar. En del upplever dock att det inte är ett fullvärdigt alternativ utan fungerar som ett komplement till fysiska träffar som underlättar nätverkande och erfarenhetsutbyte mellan handläggarna.

Länsstyrelsen framför att det finns ett stort behov av tillsynsvägledning till kommunerna, som upplever att lagstiftningen kring PBL-tillsynen är krånglig. Det finns också en stor osäkerhet om hur tillsynsärendena ska hanteras ute i kommunerna.

En länsstyrelse har startat ett samarbete över länsgränserna och ser med tillförsikt på framtiden.

En annan länsstyrelse framför att de upplever att det är länsstyrelsen som måste initiera och driva vägledningen. Det är inte alltid som kommunerna vänder sig till länsstyrelsen för tillsynsvägledning.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

[Tillsynsvägledning mellankommunal samordning](#)

[Webbutbildning - Byggnadsnämndens PBL-tillsyn](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

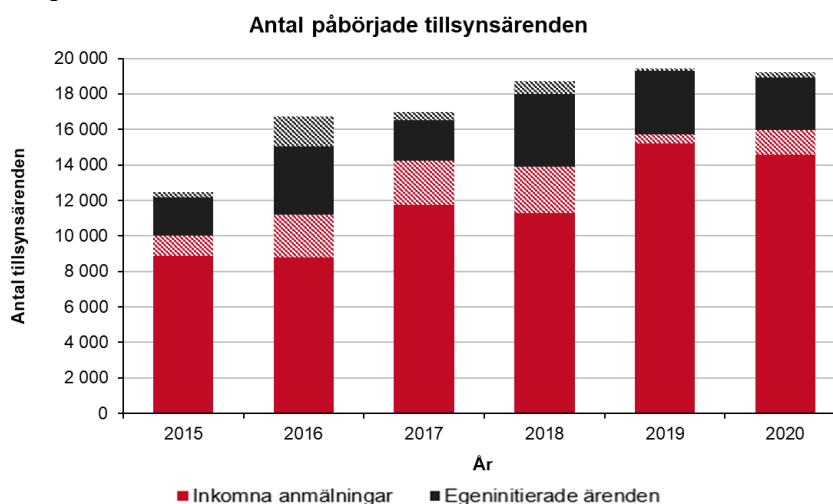
1.4.2 Byggnadsnämndens tillsyn

Sammanställningen av enkätsvaren gällande år 2020 visar att kommunerna har påbörjat något färre tillsynsärenden och att antalet oavslutade ärenden ökar något. Antalet överklagade tillsynsärenden minskar något jämfört med år 2019 och andelen som upphävs ligger på samma nivå som de senaste åren.

Något färre påbörjade tillsynsärenden

Efter en viss ökning från och med år 2016 har nu antalet påbörjade tillsynsärenden börjat att plana ut. Enligt de svarande kommunerna inleddes drygt 17 500 ärenden under år 2020, antingen genom inkomna anmälningar eller initierat av byggnadsnämnden. Av svaren framgår att majoriteten, 83 procent, av tillsynsärendena har påbörjats via inkomna anmälningar. Detta är i samma storleksordning som de senaste åren.

Figur 1.4.2a. Antal tillsynsärenden som påbörjats under åren 2015–2020 fördelat på inkomna respektive egeninitierade. De randiga delarna av staplarna motsvarar skattningar för de kommuner som inte har svarat.

Källa: Kommunernas svar på Boverkets plan-, bygg- och tillsynsenkät 2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Antalet oavslutade ärenden ökar något

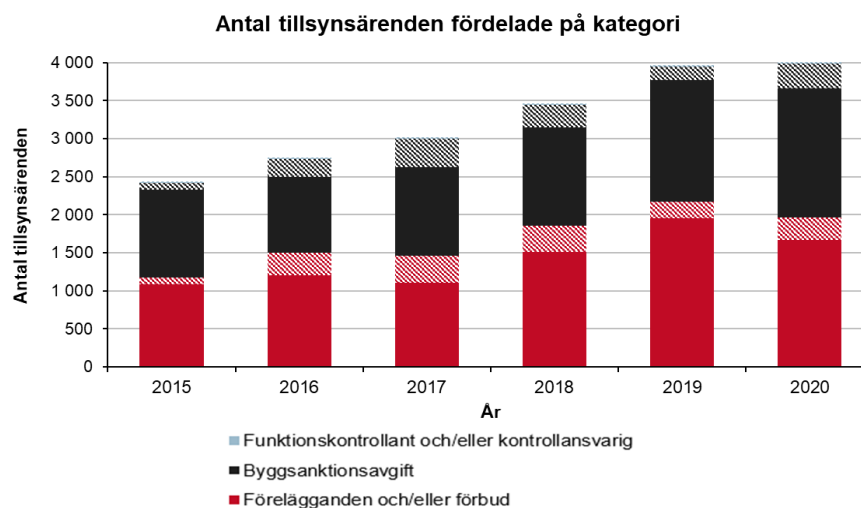
I brist på resurser och prioriteringar riskerar tillsynsärenden att hamna på hög. I slutet av år 2020 fanns 34 519 påbörjade ärenden enligt de svarande kommunerna. Detta är en liten ökning sedan år 2019, så även i detta fall verkar det som om ökningen håller på att plana ut.

Antalet ärenden som resulterar i ingripande eller sanktionsavgift ligger oförändrat

Det totala antalet ingripandebeslut, oavsett sanktion, har minskat något jämfört med år 2019. År 2020 togs totalt 3 393 beslut om olika

ingripanden av de svarande kommunerna. Den största gruppen var ingripande med byggsanktionsavgift med 1 705 beslut, som har ökat något. Antalet beslut om föreläggande och/eller förbud var 1 673, som har minskat en del. Beslut om ingripande mot funktionskontrollanter eller kontrollansvariga är fortsatt lågt, 15 beslut togs under år 2020. Antalet beslut om att inte ingripa i ett tillsynsärende var 5 547, vilket är en liten ökning jämfört med år 2019.

Figur 1.4.2b. Antal tillsynsärenden under åren 2015–2020 som resulterat i tillsynsningripanden per kategori. De randiga delarna av staplarna motsvarar skattningar för de kommuner som inte har svarat

.Källa: Kommunernas svar på Boverkets plan-, bygg- och tillsynsenkät 2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Fortsatt lågt antal ingripanden med anledning av bygglovsbefriade åtgärder

Antalet tillsynsningripanden på grund av uteblivna anmälningar för bygglovsbefriade åtgärder enligt 9 kap. 4 a–c §§ PBL är för år 2020 lågt i jämförelse med det totala antalet anmälningar som inkom under år 2020 för sådana åtgärder. Här redovisas en liten minskning av antalet tillsynsärenden, men från en låg nivå. År 2020 hanterades 215 tillsynsärenden enligt de svarande kommunerna.

Få ingripanden gällde de tekniska egenskapskraven

Under år 2020 togs enligt kommunerna 286 beslut om föreläggande och/eller förbud som gällde de tekniska egenskapskraven. Detta är i samma storleksordning som de senaste åren.

Uppföljning och utvärdering av tillsynsarbetet

Det är ett krav i PBF att kommunerna ska följa upp sitt tillsynsarbete. Något krav för kommunerna att göra en tillsynsplan finns däremot inte. Det finns dock kommuner som har en plan för sin tillsyn, eller har sin uppföljning som en del av sin verksamhetsplan eller årsberättelse. Innan

planen beslutas görs en analys av tillsynsuppgifterna för att sedan genomföra en behovsutredning. Efter det görs en prioritering för att sedan utforma en plan som kan beslutas av byggnadsnämnden. Hur ofta en uppföljning görs varierar. De flesta kommuner svarar att det görs årligen i samband med att en ny plan tas fram. Det finns också kommuner som gör en regelbunden uppföljning kvartalsvis, tertialvis eller vid varje nämndssammanträde.

Ett annat sätt att följa upp och utvärdera tillsynsarbetet är att analysera egna beslut mot domar i högre instans. Det görs också uppföljningar i själva tillsynsärendena, såsom att kontrollera förelägganden, rättelser och att byggsanktionsavgifter har betalats in.

Flera kommuner uppger i årets enkät att någon form av tillsynsplanering är under framtagande.

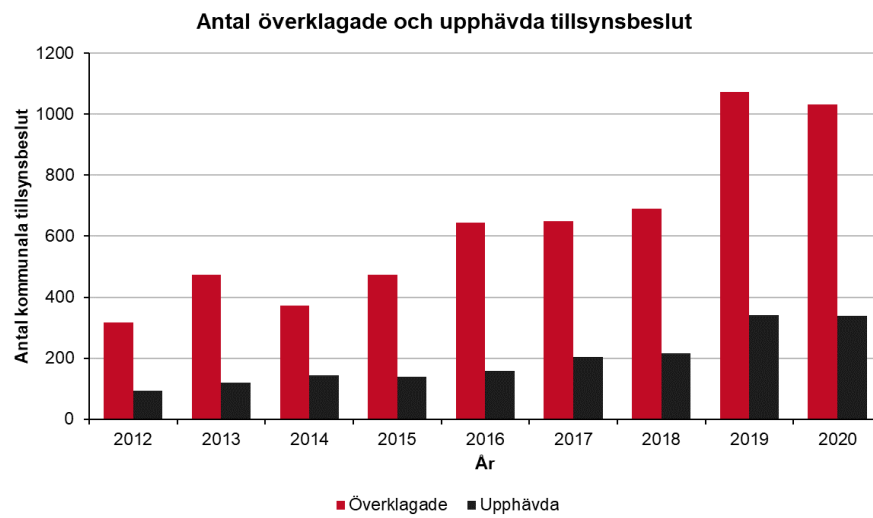
Antalet överklagade kommunala tillsynsbeslut minskar något

Under år 2020 överklagades totalt 1 032 kommunala tillsynsbeslut enligt plan- och bygglagen och äldre plan- och bygglagen till länsstyrelserna. Av dessa gällde 470 ärenden förelägganden eller förbud och 339 ärenden avsåg byggsanktionsavgift. 2 ärenden handlade om byte av funktionskontrollant eller kontrollansvarig.

I jämförelse med de tre senaste åren har antalet överklagade tillsynsbeslut till länsstyrelserna minskat marginellt jämfört med år 2019. När det gäller upphävda beslut varierar andelen beroende av vilken typ av ärende det gäller. För byggsanktionsavgifter upphävdes år 2020 40 procent av de kommunala besluten. Av besluten om föreläggande och förbud upphävdes 33 procent. Detta ligger i samma storleksordning som för år 2019.

249 tillsynsärenden har enligt länsstyrelserna överklagats vidare till mark- och miljödomstolen under år 2020.

Figur 1.4.2c. Antal överklagade och upphävda kommunala tillsynsbeslut åren 2012–2020.

Källa: Länsstyrelsernas svar på Boverkets plan- och byggenkät 2020. Klicka på bilden för att se den i större format. Illustration: Boverket

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

Dokument

Detaljerad data och diagram (1.4.2) Excel

1.5 Riktlinjer för markanvisning

Sedan 1 januari år 2015 ska kommuner som använder sig av markanvisning anta riktlinjer för markanvisningar. Fem år efter lag (2014:899) om riktlinjer för kommunala markanvisningar trädde i kraft finns det fortfarande kommuner som gör markanvisningar utan riktlinjer.

Nya frågor i årets enkät

I årets undersökning har frågorna ändrats från att vara mindre generella till mer inriktade på aktuellt år. Det innebär att resultaten inte är direkt jämförbara med tidigare års resultat. Dessutom omfattade årets enkät även en fråga om antalet markanvisningar som gjorts under året.

Svarsresultat

Av de totalt 263 kommuner som svarat på frågor om riktlinjer för markanvisningar har 194 angett att de tagit fram riktlinjer enligt lagen om riktlinjer för kommunala markanvisningar. Under år 2020 är det 120 av dessa 194 kommuner som gjort markanvisningar. Utöver dessa är det ytterligare 13 kommuner som gjort markanvisningar under året men dessa kommuner saknar antagna riktlinjer.

Av kommunernas svar konstateras att det sammanlagt gjorts 571 markanvisningar i landet under år 2020.

Var tjugonde markanvisning har inte stöd i riktlinjer

Enligt 2 § lagen (2014:899) om riktlinjer för kommunala markanvisningar är det endast de kommuner som använder sig av markanvisning som är skyldiga att ta fram riktlinjer. Årets undersökning visar att 10 procent av de kommuner som varit skyldiga att ha riktlinjer under år 2020 inte uppfyller lagen. De markanvisningar som gjorts utan riktlinjer uppgår till 5 procent av gjorda markanvisningar.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

På andra webbplatser

[Lag \(2014:899\) om riktlinjer för kommunala markanvisningar Svensk författningssamling 2014:2014:899 - Riksdagen](#)

1.6 Öppna data

Här kan du ta del av öppna data för hur plan- och bygglagstiftningen tillämpats de senaste åren. Dataunderlaget är hämtat från de plan- och byggenkäter som besvarats av länsstyrelser och kommuner samt enkäten som mark- och miljödomstolarna, Mark- och miljööverdomstolen och Domstolsverket har besvarat.

Här finns dataunderlag till den statistik med tillhörande diagram och kartor som redovisats för uppföljningen av plan- och bygglagstiftningens tillämpning under åren 2013–2020. Underlaget är uppdelat i kategorierna översiktsplanering, detaljplanering, lov och byggande samt tillsyn. De nedladdningsbara filerna är uppdelade efter svar från respektive enkät och sorterad på läns- eller kommunnivå.

Dataunderlaget består av insamlat material från länsstyrelser och kommuner via Boverkets plan- och byggenkäter där frågor om översiktsplanering, detaljplanering, lov och byggande samt tillsyn besvarats. Underlaget består också av material från mark- och miljödomstolarna, Mark- och miljööverdomstolen och Domstolsverket.

Svarsfrekvensen varierar mellan åren och det finns en viss osäkerhet över hur väl de inkomna enkätsvaren speglar ärendehantering. Statistiken bör därför tolkas med viss försiktighet.

Du får kopiera och distribuera våra öppna data samt göra bearbetningar. Ange Boverket och aktuell enkät med årtal som källa.

Relaterad information

På Boverket

[Uppföljning av plan- och bygglagens tillämpning - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

2. Uppföljningsteman

Varje år följer länsstyrelserna upp ett antal temaområden inom samhällsbyggnadsområdet. Resultatet rapporteras vanligtvis in till Boverket på våren, i samband med uppföljningen av plan- och bygglagstiftningens tillämpning. För år 2020 är dock rapporteringen av resultatet för temaområdena till Boverket framflyttad till september och Boverkets sammanställning av länsstyrelsernas rapportering framflyttad till december.

Temaområdena pekas ut i länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2020, uppdrag D1 och D2. Länsstyrelserna ska enligt uppdrag D1 redovisa goda exempel på när byggnadsnämndens tillsyn har samordnats med annan kommunal tillsyn. Länsstyrelserna ska även redovisa exempel på hur nämndens tillsyn kan ge positiva effekter för annan kommunal verksamhet. Dessutom ska länsstyrelserna enligt uppdrag D2 redovisa vilka hinder som kommuner och länsstyrelser upplever för att åstadkomma en digital detaljplaneprocess.

Här presenteras en sammanställning av länsstyrelsernas svar på de två temadelarna. Sammanställningen bygger på de rapporter som tagits fram av länsstyrelserna.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Boverkets regleringsbrev 2020](#)

[Länsstyrelserna regleringsbrev 2020](#)

2.1 Tema: Samordnad kommunal tillsyn

Länsstyrelserna har haft i uppdrag att redovisa goda exempel på samordnad kommunal tillsyn. Av länsstyrelsernas redovisning framkommer att en samordning av arbetet med byggnadsnämndens tillsyn enligt plan- och bygglagen, PBL, och annat kommunalt tillsynsarbete kan leda till ett effektivare tillsynsarbete. Samtidigt som det finns vinster att göra begränsas möjligheterna av grundläggande problem som finns inom den kommunala PBL-tillsynen, till exempel att det endast avsätts begränsade resurser för tillsynsarbete.

Omfattning av samordnad tillsyn

Av enkätsvaren och länsstyrelsernas redovisningar framgår att samordning av tillsynsarbete på olika lagområden sker på många olika sätt. Samordningen sker genom löpande möten och informationsdelning samt genom gemensamma tillsynsinsatser. Det framgår inte alltid i vilken faktisk omfattning det sker ett sådant samordnat tillsynsarbete, om samordningen är sporadisk eller mer kontinuerlig och organiserad eller vad den samordnade tillsynen leder till för resultat. Det framgår inte heller alltid av redovisningarna om det är byggnadsnämndens tillsyn enligt 11 kap. PBL som samordningen avser, eller om det är nämndens arbete med start- och slutbesked inom ramen för byggprocessen enligt 10 kap. PBL som avses.

Organisation och storlek har betydelse

Det är vanligare att den kommunala tillsynen på olika lagområden samordnas i kommuner med personalmässigt mindre organisationer. Samordningen sker där mer naturligt och automatiskt eftersom flera tillsynsområden ofta är organisatoriskt samlade under samma nämnd och inom samma förvaltning. Samordningen sker genom att personalen arbetar med frågor på olika tillsynsområden eller har ett naturligt nära samarbete med varandra. I dessa kommuner är det exempelvis inte ovanligt att ansökningar om bygglov, PBL-tillsyn och ansökningar om bostadsanpassningsbidrag hanteras i samma förvaltningsorganisation. Det förekommer även att handläggare av bostadsanpassningsbidrag deltar i bygglovsprövningen av kraven på tillgänglighet och i bedömningen inför slutbesked.

I kommuner med personalmässigt större organisationer är det vanligare att tillsynsfrågor inom olika lagområden delas upp på olika nämnder och förvaltningar. Det ställer därmed krav på mer planering och struktur av den samordnade tillsynen för att den ska fungera. I dessa kommuner verkar det även vara vanligare att den kommunala tillsynen på olika områden samordnas med olika former av statlig tillsyn, övervakning och kontroll. Ett mycket bra och framgångsrikt exempel på sådan samordning är

det arbete som Malmö stad bedriver. Läs mer om arbetet med samordnad tillsyn på Malmö stads webbplats under rubriken ”På andra webbplatser” i ”Relaterad information”.

Olika områden med samordnad tillsyn

Av redovisningarna framgår att det är vanligast att byggnadsnämndens tillsyn samordnas med den tillsyn som räddningstjänsten bedriver. Samordnade tillsynsinsatser sker exempelvis när byggnadsnämnden utövar tillsyn över avvikelser från bygglov eller över förfallna byggnader. Tillsynen samordnas då ofta med räddningstjänstens tillsyn av brandskydd och eldstäder enligt lagen om skydd mot olyckor. En klar majoritet av de kommuner som besvarat enkäten uppger att de har en sådan samordning även om omfattningen och resultatet av den samordnade tillsynen inte alltid framgår av redovisningarna.

Det är även vanligt att byggnadsnämndens tillsyn enligt PBL samordnas med tillsynen enligt miljölagstiftningen av exempelvis reglerna om strandskydd, kraven på luftkvalitet i lokaler och bostäder samt nedskräpade tomter.

Att byggnadsnämndens PBL-tillsyn samordnas med annan tillsyn och kontroll förekommer också när det gäller exempelvis

- kontrollen av sotning enligt miljölagstiftningen,
- tillsynen av restauranger enligt livsmedelslagstiftningen och alkohollagstiftningen,
- tillsynen enligt arbetsmiljölagstiftningen (samordning med staten) och
- tillsynen enligt socialtjänstlagstiftningen.

När det gäller samordning med tillsynen enligt socialtjänstlagstiftningen nämner flera kommuner att de samordnar sin tillsyn på olika områden och samarbetar med polisen för att bättre komma åt problem med utnyttjande av utländsk arbetskraft, så kallad social dumping. Många kommuner pekar också på att de samordnar sin tillsyn av störande växtlighet i anslutning till gator och vägar med tillsynen enligt trafiklagstiftningen.

Det förekommer även att byggnadsnämndernas arbete med PBL-tillsyn samordnas mellan olika kommuner. På flera håll i landet förekommer ett sådant samarbete i större eller mindre utsträckning, mellan två eller flera kommuner. Samarbetet sker både i enskilda ärenden och genom mer strukturerat samarbete i en gemensam förvaltningsorganisation. I det länsstyrelsegemensamma dokumentet med goda exempel från hela landet finns en beskrivning av ett sådant samarbete och de positiva effekter det lett till. Där beskrivs även ett exempel på samarbete inom ett nätverk för tillsynshandläggare som arbetar med kommunal PBL-tillsyn och som

riktar sig till tillsynshandläggare i alla landets kommuner. Läs mer om exemplen i bilagan ”Goda exempel samordnad tillsyn” under rubriken ”Dokument” i ”Relaterad information”.

Positiva effekter av samordnad tillsyn

Det finns flera uppenbara fördelar med att samordna kommunal tillsyn på de olika områden som kommunerna har tillsynsansvar för. Det går att använda kommunens resurser och kompetens för tillsyn effektivare, ha bättre beredskap för att vid behov kraftsamla på ett tillsynsområde och genomföra tillsynsinsatser mer tryggt och kraftfullt. Tillsynsanmälningar som avser avvikelser på ett lagområde kan aktualisera tillsynsinsatser även på andra områden som annars inte hade ägt rum. Det blir även lättare för kommunen att få en helhetsbild av det som tillsynas och därmed ökade möjligheter att komma till rätta med olika problem genom att välja att ingripa med den eller de lagstiftningar som i varje enskild situation passar bäst, i den mån detta är valbart.

Att kommunerna arbetar effektivare med samordnad tillsyn leder också till att den upplevda risken för att bli föremål för tillsyn ökar. Det kan i sin tur leda till att fler frivilliga rättelser sker, innan det har skapats tillsynsärenden hos tillsynsmyndigheterna. Samordnad tillsyn förbättrar vidare möjligheterna till kompetensförsörjning, kompetensöverföring och samarbete om tillsynsmetodik, det vill säga hur man arbetar effektivare med tillsyn. En annan fördel som kommunerna pekar på är att tjänstepersonerna upplever tillsynsarbete och framför allt platsbesök som tryggare och mindre utsatt när det sker gemensamt och samtidigt på flera tillsynsområden.

Många kommuner upplever att en nämnd- och förvaltningsorganisation med ansvar för olika lagområden underlättar samordning av tillsynen på de områden som omfattas av nämndens och förvaltningens ansvar. Att det är förhållandevis vanligt förekommande att PBL-frågor och miljöfrågor organisatoriskt sett hanteras i samma kommunala nämnd och förvaltning, är därför troligen den viktigaste förklaringen till att kommunalt arbete med PBL-tillsyn och miljötillsyn ofta samordnas.

Många kommuner pekar också på de fördelar som finns med att samordna den kommunala tillsynen med den tillsyn, övervakning och kontroll som bedrivs av statliga myndigheter, exempelvis Skatteverket, Polismyndigheten och Arbetsmiljöverket.

Tillsyn kan minska kostnader för bostadsanpassning

I uppdraget till länsstyrelserna ingår att titta på hur tillsyn över kraven på tillgänglighet kan leda till minskade kostnader för bostadsanpassningsbidrag. Länsstyrelserna har därför ställt en fråga om detta i enkäten till kommunerna. Av svaren framgår det att många kommuner upplever att

deras arbete med PBL-tillsyn ibland leder till minskade kostnader för bostadsanpassningsbidrag. Samtidigt framgår det att kommunerna i praktiken har störst möjlighet att minska sådana kostnader vid prövningen av bygglov samt i samband med start- och slutbesked. Det är i de skedena som framtida tillgänglighetsproblem främst kan förebyggas och förhindras. Den efterhandsgranskande tillsynen av att bygglovsbeslut följts eller att kraven för anmälningspliktiga åtgärder följts kan av naturliga skäl inte bli heltäckande och den är dessutom i stor utsträckning styrd av att någon lämnar in en anmälan om tillsyn. Kommunerna anger också att de minskade kostnaderna för bostadsanpassningsbidrag som PBL-tillsynen kan leda till i viss utsträckning konsumeras av ökade kostnader för deras eget tillsynsarbete.

Hinder mot samordnad tillsyn

En samordning av arbetet med byggnadsnämndernas PBL-tillsyn och annat kommunalt tillsynsarbete, kan leda till ett effektivare tillsynsarbete. Möjligheterna begränsas samtidigt av grundläggande problem som finns inom den kommunala PBL-tillsynen, framför allt när det gäller de begränsade resurser som avsätts för tillsynsarbete. Boverket har tidigare beskrivit vad som skulle behöva förändras och ses över vad gäller denna tillsyn. Läs mer i Boverkets rapport ”Tillsynsavgift och byggsanktionsavgifter” under rubriken ”Dokument” i ”Relaterad information”.

Metod

Länsstyrelsernas och Boverkets uppdrag

Enligt uppdrag D1 i regleringsbrev för år 2020 har länsstyrelserna i uppdrag av regeringen att redovisa:

- goda exempel på när byggnadsnämndens tillsyn har samordnats med annan kommunal tillsyn och
- exempel på hur byggnadsnämndens tillsyn kan ge positiva effekter för annan kommunal verksamhet.

Exemplen väljs och redovisas med en sådan detaljeringsgrad att de kan ge vägledning och vara relevanta för kommuner med olika förutsättningar.

Boverket har enligt regleringsbrev för år 2020 i uppdrag att sammanställa länsstyrelsernas redovisningar och redovisa denna sammanställning till regeringen.

Genomförande av uppdraget

Samtliga länsstyrelser har redovisat uppdraget till Boverket. Länsstyrelsernas redovisningar grundar sig i huvudsak på kommunernas svar på en länsstyrelsegemensam enkät. Enkäten har tagits fram av länsstyrelsernas

expertgrupp för tillsynsvägledning bygg i samverkan med samtliga länsstyrelser och Boverket. Den har besvarats av 205 kommuner.

För att samordna redovisningen av uppdraget och underlätta spridningen av resultatet har länsstyrelserna, utöver de länsvisa redovisningarna, sammanställt ett gemensamt dokument med ett tjugotal goda exempel på samordnad kommunal tillsyn i olika typer av kommuner. I dokumentet beskrivs även de positiva effekter som kommunerna upplever att den samordnade tillsynen leder till. Läs mer om exemplen i bilagan ”Goda exempel samordnad tillsyn” under rubriken ”Dokument” i ”Relaterad information”.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

[Tillsynsavgift och byggsanktionsavgifter \(https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2021/tillsynsavgift-och-byggsanktionsavgifter\)](https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2021/tillsynsavgift-och-byggsanktionsavgifter)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Boverkets regleringsbrev 2020](#)

[Länsstyrelsernas regleringsbrev 2020](#)

[Tryggare Malmö – samordnad tillsyn på Malmö stads webbplats \(https://malmo.se/Sa-arbetar-vi-med.../Trygghet-och-sakerhet/Trygghets-samarbeten-med-andra-myndigheter/Tryggare-Malmo---samordnad-tillsyn.html\)](https://malmo.se/Sa-arbetar-vi-med.../Trygghet-och-sakerhet/Trygghets-samarbeten-med-andra-myndigheter/Tryggare-Malmo---samordnad-tillsyn.html)

Dokument

[Goda exempel samordnad tillsyn](#)

2.2 Tema: Hinder för en digital detaljplaneprocess

Länsstyrelserna har haft i uppdrag av regeringen att redovisa vilka hinder som kommuner och länsstyrelser upplever för att åstadkomma en digital detaljplaneprocess. Av länsstyrelsernas redovisningar framkommer att länsstyrelserna och kommunerna till stor del identifierar samma eller liknande hinder för genomförandet av en digital detaljplaneprocess. Sverige är fortsatt i en uppstartsprocess, vilket leder till en stor osäkerhet kring hur arbetet med en digital detaljplaneprocess kommer att se ut i framtiden. Osäkerheten gäller såväl hur programvarorna kommer att se ut och fungera, som juridiska aspekter kring hantering av digital data och den ständiga bristen på tid, personal och ekonomiska medel.

Digital detaljplaneprocess

Från och med 1 januari 2022 ska alla nya detaljplaner vara digitala. Det innebär att planerna ska utformas så att informationen i dem kan tillgängliggöras och behandlas digitalt av alla aktörer som medverkar i detaljplaneprocessen. För att det ska vara möjligt måste informationen skapas, struktureras och hanteras på ett enhetligt sätt.

För att kunna få hela samhällsbyggnadsprocessen digital räcker det inte att kommuner gör sina nya planer i digitalt format, utan även befintliga planer behöver digitaliseras.

Här kan du läsa mer om Digitalisering av planeringsprocessen (<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/digitalisering/digitalisering-av-planeringsprocessen/>)

Länsstyrelsernas upplevda hinder för att åstadkomma en digital detaljplaneprocess

Organisatoriska hinder

Länsstyrelserna arbetar med att ta fram ett verktyg i vilket handläggarna samlat kan hantera samtliga delar av samhällsbyggnadsprocessen inom plan- och bygglagen. Framtagandet av verktyget drivs centralt av en gemensam förvaltningsorganisation. Bristen på kontinuerlig insyn i framtagandet skapar en osäkerhet bland handläggarna hur verktyget kommer se ut och vad de har för möjlighet att påverka slutprodukten. Det finns även en oro att det inte finns tillräckligt med resurser avsatta till de stora kompetenssatsningar, utbildningar och den implementering som kommer att behövas för att samtliga av länsstyrelsernas PBL-handläggare ska klara den omställning som ett nytt arbetssätt kräver.

Tekniska hinder

Detaljplaneprocessen enligt PBL innehåller ännu ingen grundläggande modell för digital informationshantering, vilket innebär att vissa delar i processen fortfarande kommer att behöva hanteras analogt. Till exempel gäller detta yttranden, arkivering och diarieföring.

Det finns i dag inget specifikt IT-system för handläggning av ärenden inom detaljplaneprocessen som kan hantera digitala detaljplaner på länsstyrelserna. Det leder till utmaningar i hanteringen av planärenden vid samverkan mellan kommuner och länsstyrelserna samt mellan länsstyrelserna och andra myndigheter. Inte minst saknas möjligheten att effektivt dela digital information mellan parterna.

Även detaljplanernas olika format, beroende på vilken teknisk lösning kommunerna använder när de skapar detaljplanerna, kan innebära krav på att länsstyrelsernas handläggare måste lära sig nya programvaror för att kunna granska de inkommande planerna.

Juridiska hinder

Det finns många juridiska frågor som behöver lösas innan hanteringen av detaljplaneprocessen kommer bli helt fri från analoga mellansteg. Ett exempel är att länsstyrelsernas yttranden och beslut i dag är i PDF-format. Enligt dagens arkivlagstiftning är det endast ett fåtal format som är möjliga att arkivera, därför måste information som är helt digital omvandlas till en analog PDF innan den arkiveras. En vanlig PDF räknas inte som digital i detta sammanhang, då informationen i ett sådant dokument inte är läsbar maskin till maskin. Detta innebär att informationen i ett PDF-dokument inte kan användas för automatiserade analyser eller återanvändas senare i samhällsbyggnadsprocessen.

En av de mest centrala frågorna angående digitalisering av detaljplaneprocessen är hur äldre detaljplaner ska hanteras. Det råder i dag stor osäkerhet både bland länsstyrelserna och kommunerna, eftersom det dels inte finns krav på att äldre planer ska digitaliseras, dels att förutsättningarna för att genomföra ett så omfattande arbete på ett rättssäkert och ekonomiskt hållbart sätt skiljer sig mycket åt mellan kommunerna.

Ekonomiska hinder

Länsstyrelserna är överens om att digitaliseringen på sikt kommer spara både mycket tid och pengar, men att den initialt kommer innebära omfattande kostnader både för kommunerna och för länsstyrelserna. Det kommer initialt behövas stora resurser, både i tid och pengar, för investeringar och vidareutveckling av digitala system, men även för att ta fram nya arbetsprocesser. Detta kommer att påverka stora delar av länsstyrelserna eftersom det är flera avdelningar som kommer att behöva ta del av utbildningsinsatser.

Kommunernas upplevda hinder för att åstadkomma en digital detaljplaneprocess

Generellt tycker kommunerna att de får bra information från både Boverket och Lantmäteriet kring de krav som ställs på digitala detaljplaner och digitala planbeskrivningar. Svårigheten ligger snarare i det praktiska: hur kommunerna ska påbörja arbetet för att nå en digital detaljplaneprocess. I det arbetet efterfrågas förtydliganden från båda ovan nämnda statliga myndigheter, i form av till exempel checklistor och tillgång till utsedda kontaktpersoner hos de båda myndigheterna.

Organisatoriska hinder

För många kommuner är det största hindret att den digitala mognaden mellan olika förvaltningar skiljer sig åt och att det saknas kunskap om och förståelse för vad som praktiskt kommer att behövas för att nå helt digitala flöden. För att kommunerna ska nå en helt digital detaljplaneprocess krävs en större förståelse både hos politiker och tjänstepersoner för de vinster som kommer av digitalisering. Det krävs även en förståelse för att omställningen kommer att ta både tid, pengar och resurser i anspråk. Många kommuner har för lite personal och det är svårt att få tid till att implementera nya processer och arbetsuppgifter parallellt med det vanliga arbetet. Mindre kommuner är även ofta beroende av nyckelpersoner, vilket gör dem sårbara om någon blir sjuk eller slutar.

Kulturen i många kommunala organisationer präglas också av att arbetet sker i avgränsade stuprör, vilket kan påverka den digitala detaljplaneprocessen. Det kan vara svårt för personer i en förvaltning att se vinsterna med att jobba digitalt när de inte vet eller förstår hur den information de producerar används av en annan förvaltning.

Tekniska hinder

För att nå en helt digital detaljplaneprocess finns det flera tekniska hinder som måste lösas. För de kommuner som i dag inte jobbar med någon av de stora programvaruleverantörerna för att ta fram sina detaljplaner kan det innebära att de behöver köpa in nya IT-system. Detta är både en stor kostnad och i många fall en stor teknisk utmaning för dessa kommuner. Programvarorna behöver även vara kompatibla med kommunens övriga IT-system för att skapa en sammanhängande samhällsbyggnadsprocess. Flera förvaltningar på kommunerna kan därför komma att påverkas när det är dags att implementera en ny programvara, vilket gör att utbildningsinsatserna blir omfattande.

Stora delar av kommunikationen kring detaljplanerna sker i dag analogt, både den interna kommunikationen och den externa med exempelvis länsstyrelsen, allmänheten, sakägare och företag. För att förändra detta kommer kommunerna behöva investera i nya programvaror, till exempel digitala brevlådor, samt kompetensutveckla sin personal.

Ett annat hinder som nämns är att föreskrifter från Boverket och Lantmäteriet ofta kommer för nära inpå att kraven ska börja gälla. Detta gör det svårt för såväl kommunerna, som allt för sent får veta vilka krav som ska uppfyllas, som för systemutvecklarna, som inte kan leverera kompletta programvaror till kommunerna i god tid innan kraven börjar gälla. Programvaror som följer de nya kraven började levereras under andra halvan av 2021 och kravet på digitala detaljplaner börjar gälla redan 1 januari 2022. Kommunerna är alltså beroende av att de system som levereras kommer fungera felfritt från start.

Juridiska hinder

Kommunerna känner i stort samma osäkerhet som länsstyrelserna gällande hur digitaliseringen av äldre planer ska gå till och vilken juridisk status dessa planer kommer att ha. När äldre planer digitaliseras så sker en tolkning för att kunna föra över analog information i planerna till digital form i digitala planer. Detta kan leda till att olika juridiska bedömningar sker av exempelvis planbestämmelser och fastighetsgränser.

Frågor gällande hur kommunerna ska hantera sekretessbelagda uppgifter kopplade till EU:s Dataskyddsförordningen (2016/679) och arkivering av digitala handlingar är något som kommunerna önskar vägledning om.

Ekonomiska hinder

Många kommuner vet vad som förväntas av dem gällande digitaliseringen av detaljplaneprocessen, men bristande resurser i form av personal som ska utföra digitaliseringsuppgifterna utgör ett hinder. Många mindre kommuner har också svårt att rekrytera och behålla personal. Ofta saknas en helhetssyn och förståelse för att kostnaderna ökar i vissa delar av organisationen och att vinsterna finns att hämta i andra delar av organisationen. Exempelvis leder digitaliseringen initialt till ökade kostnader för planavdelningen, eftersom de behöver köpa in nya programvaror och ändra sina arbetsmetoder, men vinsterna får bygglovsavdelningen genom bland annat kortare handläggningstider för sina ärenden.

Ett annat ekonomiskt hinder som kommunerna nämner är att ju större krav som ställs på detaljplanernas uppbyggnad och lagring desto större krav behöver byggas in i programvaran som används för att skapa detaljplanerna. Detta leder till att kommunerna i större utsträckning behöver köpa in programvaror från någon av de programvaruleverantörer som finns på marknaden, vilket ofta är en stor kostnad för mindre kommuner. Det kan även innebära att dessa kommuner blir mer beroende av konsulttjänster för upprättande av detaljplaner, om kommunerna inte kan köpa in rätt programvaror.

Metod

Länsstyrelsernas och Boverkets uppdrag

Enligt uppdrag D2 i regleringsbrev för år 2020 har länsstyrelserna i uppdrag av regeringen att redovisa vilka hinder som kommuner och länsstyrelser upplever för att åstadkomma en digital detaljplaneprocess. Detta gäller exempelvis juridiska eller praktiska aspekter som försvårar en helt digital hantering. Den närmare inriktningen av redovisningen ska samordnas mellan länsstyrelserna, efter samråd med Boverket.

Boverket har enligt regleringsbrev för år 2020 i uppdrag att sammanställa länsstyrelsernas redovisningar och redovisa sammanställningen till regeringen.

Genomförande av uppdraget

Expertgruppen för länsstyrelsens detaljplanenätverk har samordnat regleringsbrevsuppdraget och tagit fram ett underlag fritt för varje länsstyrelse att använda i sin respektive återrapporering. Majoriteten av länsstyrelserna har valt att presentera sina svar enligt den mall som expertgruppen för detaljplanenätverket tagit fram och därför har även Boverket valt att presentera sammanställningen enligt den strukturen.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Boverkets regleringsbrev 2020](#)

[Länsstyrelsernas regleringsbrev 2020](#)

3. Metod

Boverket och länsstyrelserna har ett årligt återkommande uppdrag att följa upp plan- och bygglagstiftningens tillämpning.

Datainsamlingen sker huvudsakligen genom enkäter. Resultatet av Boverkets PBL-uppföljning ska årligen rapporteras till regeringen. För år 2020 är rapporteringen uppdelad i två redovisningstillfällen.

Datakällor

Datainsamlingen till Boverkets uppföljning av plan- och bygglagstiftningens tillämpning år 2020 genomfördes huvudsakligen genom fem enkäter. Tre enkäter har besvarats av länsstyrelserna, en enkät av kommunerna, en av mark- och miljödomstolarna, Mark- och miljööverdomstolen och Domstolsverket. Förutom enkäterna har statistik om besiktning av motordrivna anordningar från besiktningsföretagen samlats in. Dessutom har arbetsgruppen ständig kontakt med kommuner och länsstyrelser i olika sammanhang för att fortlöpande informera sig om kommunernas och länsstyrelsernas arbete med PBL-frågor.

Här följer en detaljerad beskrivning av de 5 enkäter som använts för att samla in grunddata.

1. Plan- och byggenkäten, PBE – länsstyrelsedel

Enkäten har utformats av Boverket och har besvarats av länsstyrelserna. Frågorna rör tillämpningen av Boverkets byggregler och tillsynsvägledning till byggnadsnämnderna. Frågorna har länsstyrelserna besvarat på länsnivå. Boverket stämde av enkäten i november med representanter från länsstyrelsernas expertgrupper översiktsplanering och planeringsunderlag, detaljplanering, tillsynsvägledning samt juristnätverket. Länsstyrelsedelen består av frågor om vad som har hänt i länet under år 2020. En enkät per länsstyrelse skickades ut till länsstyrelserna i december år 2020 och sista svarsdagen var 31 januari år 2021. Alla 21 länsstyrelserna svarade på enkäten.

2. Enkät avseende handläggningstider för överklagade lov

Enkäten har utformats av Boverket och har besvarats av länsstyrelserna. Frågorna rör handläggningstider vid länsstyrelsen för överklagade lov. En central frågeställning är här hur handläggningstiderna förhåller sig till gällande inriktningsmål om hur långa dessa bör få vara. Länsstyrelserna är skyldiga att rapportera dessa uppgifter, enligt uppdrag B2 i länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2020. Boverket skickade ut enkäten för att säkerställa att rapporteringen genomfördes på ett enhetligt sätt och för att underlätta hanteringen. Enkäten skickades ut till länsstyrelserna i december år

2020 och sista svarsdagen var 26 februari år 2021. Alla 21 länsstyrelserna svarade på enkäten.

3. Plan-, bygg- och tillsynsenkäten, PBTE

Enkäten har utformats av Boverket och har besvarats av kommunerna.

Frågorna rör ärenden gällande:

- planbesked,
- lov, förhandsbesked, anmälan, handläggningstider med mera, och
- tillsynsärenden, ingripanden med mera.

Dessutom finns några frågor om kommunala markanvisningar, frågor gällande lag om riktlinjer för kommunala markanvisningar, Lag (2014:899) om riktlinjer för kommunala markanvisningar. Enkäten är sedan år 2014 en sammanslagning av en årlig enkät om tillsyn som länsstyrelserna skickade till kommunerna och Boverkets tidigare plan-, bygg- och tillsynsenkät. Boverket har under år 2020 i samarbete med Sveriges Kommuner och Regioner, SKR förbättrat enkäten. Boverket hade ett enkätsamråd angående den här enkäten med SKR i december år 2020. Enkäten, som vänder sig till byggnadsnämndens förvaltning eller motsvarande, skickades till kommunerna i december år 2020 och sista svarsdagen var 31 januari år 2021. 272 av landets 290 kommuner besvarade hela eller delar av enkäten.

4. Enkät avseende överklagade planer

Enkäten har utformats av Boverket och frågorna rör mål gällande överklagade detaljplaner och områdesbestämmelser. Uppgifter om antal överklagade och avgjorda ärenden, samt handläggningstider, har hämtats från mark- och miljödomstolarna, Mark- och miljööverdomstolen och Domstolsverket. Uppgifter om målnummer för de avgjorda ärendena har hämtats från mark- och miljödomstolarna samt Mark- och miljööverdomstolen.

Utöver enkäterna har ytterligare en källa använts, nämligen den besiktningsstatistik som samlas in varje år från besiktningsföretagen för motordrivna anordningar som omfattas av krav på besiktning enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:12) om hissar och vissa andra motordrivna anordningar.

Dessutom har Boverket haft en fortlöpande dialog med länsstyrelserna, genom deras expertgrupp för tillsynsvägledning. Viss dialog förs även fortlöpande med landets kommuner. Detta kunskapsutbyte ger Boverket vägledning om vilka problemområden som är relevanta i PBL-uppföljningen.

Osäkerheter i underlagen och bortfall

Det finns alltid en osäkerhet när enkäter konstrueras. Boverket utgår från att det finns frågor i enkäterna som i vissa fall tolkas olika av olika respondenter.

Ytterligare brister som Boverket har uppmärksammat gäller dels länsstyrelsernas kodning av sina ärenden, dels kommunernas svar. Det finns alltid en risk att den eller de som besvarar enkäterna gör någon missbedömning, felräkning eller liknande. Boverkets bedömning är dock att de som besvarar enkäterna är väl förtrogna med de frågeställningar som behandlas, den data som ska inrapporteras och hur den vidare behandlingen av materialet går till.

Totalt har 272 kommuner besvarat PBTE, vilket ger en svarsfrekvens på 94 procent. Svarsfrekvensen de fem åren dessförinnan har varierat mellan 84 och 97 procent. I 2020 års statistik saknas enkätsvar från Herrljunga, Bjuv, Lekeberg, Askersund, Höör, Laxå, Malung-Sälen, Tjörn, Tomelilla, Vårgårda, Halmstad, Trollhättan, Haninge, Norrköping och Gagnef. Kommunerna som medverkat i enkäten har inte alltid besvarat alla frågor.

Sammantaget gör detta att det finns en viss osäkerhet över hur väl de inkomna enkätsvaren speglar ärendehanteringens.

Ett utvecklingsarbete pågår på Boverket för att successivt förbättra och göra uppföljningen mer tillförlitlig.

Skattning av bortfall

För att kompensera för bortfallet i svaren har Boverket i år i vissa fall, genom en enklare beräkning, skattat antalet ärenden för de kommuner som saknas uppgift om. Dessa skattningar har endast tillämpats i diagram där det tydligt markeras hur stor andel av det redovisade värdet skattningen utgör. Skattningen görs genom att anta att antalet ärenden per capita har varit lika stort i de kommuner som inte svarat som det genomsnittliga antalet ärenden per capita i de kommuner för vilka uppgifter finns. Helhetsbilden ändras inte i de fall bortfallet har skattats, men det är möjligt att få en uppfattning om hur stor bortfallet kan vara från år till år.

Uppdraget

Boverket och länsstyrelserna har ett årligt uppdrag i sina regleringsbrev att följa upp plan- och bygglagstiftningens tillämpning.

Enligt 8 kap. 19 § plan- och byggförordningen, PBF, och Boverkets regleringsbrev, ska Boverket följa upp och analysera samt regelbundet sammanställa erfarenheterna från plan- och bygglagen, PBL, och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen. Boverket ska också enligt 8 kap. 17 § PBF regelbundet sammanställa erfarenheterna från

kommunernas tillsynsarbete samt länsstyrelsernas och Boverkets tillsynsarbete och tillsynsvägledning.

I uppföljningen av plan- och bygglagens tillämpning återrapporterar länsstyrelserna även särskilda temauppföljningar som regeringen bestämt genom uppdrag i regleringsbrev. För år 2020 har länsstyrelserna haft två uppdrag, D1 och D2. Enligt uppdrag D1 har länsstyrelserna i uppdrag att redovisa goda exempel på när byggnadsnämndens tillsyn har samordnats med annan kommunal tillsyn. I uppdraget ingår även att redovisa exempel på hur nämndens tillsyn kan ge positiva effekter för annan kommunal verksamhet. Enligt uppdrag D2 har länsstyrelserna i uppdrag att redovisa vilka hinder som kommuner och länsstyrelser upplever för att åstadkomma en digital detaljplaneprocess. Formerna för återrapportering har utformats i dialog med Boverket.

När länsstyrelserna besvarat enkäten gällande handläggningstider för överklagade lov är detta länsstyrelsernas återrapportering av uppdrag B2 i deras regleringsbrev för år 2020. Läs mer om Boverkets och Länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2020 under rubriken ”På andra webbplatser” i ”Relaterad information.

Resultatet av Boverkets PBL-uppföljning ska årligen rapporteras till regeringen. För år 2020 är rapporteringen uppdelad i två redovisningstillfällen. Den första redovisningen sker i maj år 2020 och består av de årligt återkommande statistikdelarna av uppföljningen, inklusive länsstyrelsernas uppdrag B2 gällande handläggningstider för överklagade lov. Den andra redovisningen sker i december år 2020 och består av sammanställning av temadelarna för år 2020 utifrån länsstyrelsernas uppdrag D1 och D2. I samband med respektive rapportering publiceras resultatet på PBL kunskapsbanken tillsammans med öppna data.

Relaterad information

På Boverket

[Öppna data](#)

På andra webbplatser

[Plan- och bygglag \(2010:900\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) på Sveriges riksdags webbplats](#)

[Boverkets regleringsbrev 2020](#)

[Länsstyrelserna regleringsbrev 2020](#)

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se